

Raimo E. O. Stenberg (toim.)

MISTÄ PITÄISI ALOITTA... EUROOPPA?

Perinnekilta **PRAGMA** ry

neuvottelukunta

Perinnekilta Pragma ry:n neuvottelukunta
Toimittanut Raimo E. O. Stenberg
Kansi: Raimo E. O. Stenberg
Kustantaja: Perinnekilta Pragma ry. Helsinki, 2006, toinen painos 2008.

Verkkójulkaisu, toinen painos ISBN 978-952-99677-9-7

"Elämme johdettujen ilmiöiden alueella, emmekä lainkaan tiedä, miten lähestyä peruskysymyksiä."

Näin on J. W. von Goethe todennut uuden ajan tieteellis-materialistisen rationalismin ja empirismin myötä syntyneestä tietoisuusongelmastamme.

Tietämättömyys on johtanut ihmisen itsensä ja samalla länsimaisen nykykulttuurinsa siihen kriisiin, joka nyt perinteisten perusarvojen tyhjiönä, aatteellisen hajaannuksen aikakautena sekä henkisen taantuman tragediana vaikuttaa keskuudessamme.

Tätä länsimaisen kulttuurimme arkitodellisuutta peilamaan sekä samalla nykyihmisiä ja nyky-yhteisöjä puhuttelemaan tarkoitettua kirjasta voi luonnehtia kulttuuripoliittiseksi pamfletiksi - sissi-iskuksi - ja sellaisena *perityn viisauden* traditioihin paluun sekä samalla kulttuurimuutoksen ja *henkisen kulttuurievoluution* manifestiksi.

Kysymykseen, *miten lähestyä peruskysymyksiä*, kirjanen ei anna suoraa, yksiselitteistä vastausta, vaan vastaa kysymykseen suuntaa osoittavan vihjaavasti, viittaavasti ja ehkäpä hieman ohjaavastikin.

Sen sijaan kirjasen otsikossa esiintyvään kysymykseen, *mistä pitäisi aloittaa*, se antaa kiertelemättömän suoran ja yksiselitteisen vastauksen, so. meidän *pitäisi aloittaa perityn viisauden, perinteisen arvomaailman ja perinteisen moraalin palauttamisella koko inhimilliseen kulttuuriimme*.

Perinnekilta Pragma ry, neuvottelukunta

OMISTUS

Mistä pitäisi aloittaa... Eurooppa? EU-maiden presidentit kirjoittivat heinäkuussa 2005 eurooppalaisissa lehdissä laajalti julkaistun manifestin, jossa he totesivat mm., että *"nyt olisi rauhallisesti pohdittava sitä, kuinka Eurooppa saadaan takaisin oikealle väylälle"* – ja kysyivät: *"Mistä pitäisi aloittaa?"*

Tästä kysymyksestä saimme kimmokkeen julkaista vuoden 2005 syksyllä tämän kirjasen sekä painotuotteena, että verkkojulkaisuna. Omalta osaltamme jatkoimme kysymystä: *"Miten meidän nyt tulisi toimia henkisenä arvotyhjiönä ja aatteellisen hajaannuksen aikakautena näyttäytyvässä länsimaisessa kulttuurissamme?"*

Koska em. kysymykset näyttäytyvät edelleen ajankohtaisina, vastauksiaan vailla olevina, olemme katsoneet aiheelliseksi laatia kirjastamme tämän toisen, tarkennettuna ja täydennettynä julkaistavan verkkopainoksen.

Vastauksiaan odottavien kysymysten kattamana omistamme kirjassamme toisenkin painoksen kaikilla kriittisillä, demagogisilla ja poleemisilla näkemyksillään ja haasteillaan maustettuna herätteleväksi, ravistelevaksi ja puhuttelevaksi ajatusaineistoksi karun tieteellismaterialistisen arkitodellisuuden ristiaallokoissa harhaileville lähimmäisillemme.

Erityisesti omistamme kirjassamme yhteiskunnallisten ja taloudellisten valtarakenteiden tarvesokkeloissa tiede- ja hyvinvointiuskovaistena, ilman elämän ja toiminnan todellista ankkurointi- ja suuntapistettä seikkaileville päättäjillemme - siellä ja täällä Euroopassa ja koko länsimaisessa kulttuurissamme

Heidän joukossaan olkoot kaikki euroedustajamme ja tulevissa

vaaleissa sellaisiksi pyrkivät, kuten myös EU-komissaarimme, EU:n tulevaisuusryhmän, eli ”viisasten ryhmän” jäsenet, sekä kansalliset parlamentaarikkomme ynnä muut poliitikot. Olkoot heidän joukossa myös ministerimme sekä arvo-, moraal- ja mielipidejohtajina toimivat presidenttimme.

Heille kaikille tulemme myös - muita päättäjiä ja yhteiskunnallisia kosketuspintoja, mm. lehdistöä ja elinkeinoelämää unohtamatta - kirjasemme jakelua eri muodoissaan suuntaamaan.

Vaikka pääsääntöisesti vain yksityiset ihmiset toimivat yhteiskunnallisina kosketuspintoina ja kehityssysäysten antajina, haluamme tässä yhteydessä omistaa kirjasemme myös inhimilliseen kulttuuriin sekä erityisesti sen *henkisen kulttuurievoluution* arvosisältöön sekä sen muutos- ja kehityssuuntaan vaikuttaville arvoyhteisöille ja niissä toimiville ihmisille: kasvattajille, opettajille, tutkijoille, taiteilijoille ja kirjailijoille sekä samalla uskonnollisten instituutioiden puitteissa toimiville kirkonmiehille.

Omistamme kirjasen myös niille kanssaihmisillemme, jotka perinteisiä *elämisen konsepteja* - elämänteemaansa sekä elämänsä osaamista ja hallintaa - tavoitellessaan yrittävät ymmärtää sitä, mistä kaikesta tässä kosketuksensa *perimäämme viisauteen* menettäneessä sekä materialististen maailmankatsomusten ansaan, henkiseen arvotyhjiöön ja aatteellisen hajaannuksen aikakauteen joutuneessa nykykulttuurissamme on kysymys.

Aivan erityisesti haluamme kirjasella tervehtiä niitä tilanteeseemme havahtuneita ja transsendentin *ankkurointipisteen* ymmärrykselleen löytäneitä lähimmäisiämme, jotka vapaina ja toiminnallisina, *Itselleen* ja *Elämälleen* tulosvastuullisina ihmisinä ovat astuneet *perityn viisauden* kattamalle ja reunustamalle, onnellisempaan elämään ja parempaan tulevaisuuteen johtavalle tielle.

Ymmärtämisen *ankkurointipiste* ilmenee yksilöllisessä ja yhteiskunnallisessa toiminnassamme mm. siinä, miten suhtaudumme niihin

mahdollisuuksiin, jotka inhimillisen kulttuurin *henkistä evoluutiota* edistävinä ja ihmiskunnan tulevaisuutta onnellistuttavina virikkeinä tulevat esiin *perinteisen viisautemme* aate- ja arvomaailmassa.

Tämä ymmärrys ja siihen liittyvien perusarvojen ja hyveiden tärkeys näyttäytyy keskuudessamme varsinkin silloin, kun - kuten nyt on tapahtunut - ymmärryksestä, arvoista ja hyveiden harjoittamisesta ei enää ole merkkejä havaittavissa.

Tällaisessa tilanteessa toivoo, ettei ”riippumattomaksi” sanotun, usein muutosjohtajana ja liikkeellepanevana yhteiskunnallisena voimana toimivan median itsenäinen ääni sopeudu ja että kansalaiskeskustelu ja -kriitikki eivät vaimene konformiseen itsesensuuriin tai kompastu oikullisesti määriteltyihin julkaisukynnyksiin.

Tätä toivoen, tervehdimme kirjasellamme, sen tematiikalla ja sisällöllä myös vapaata, yhteiskunnallisista – ja muistakin - valtarakenteista riippumatonta lehdistöämme.

Siihen, *miksi olemme esittäneet kysymyksemme ja miksi olemme omistaneet tekstimme siten kuin olemme tehneet* - siihen löytynee vastaukset kirjasemme jäljempänä seuraavasta tekstisisällöstä.

Lukijaa tervehtien

Helsingissä, syyskuussa 2008
Perinnekilta Pragma ry, neuvottelukunta

Sisällysluettelo

Omistus	4
Saatteeksi kirjaselle	9
Perityn viisauden manifesti	15
<i>Perityn viisauden alkuperä</i>	15
<i>Perityn viisauden luonne ja olemus</i>	15
<i>Perityn viisauden lähteet</i>	17
<i>Elämän ja kulttuurin läpäisevä viisaus</i>	19
<i>Kysymys Suurten Kysymysten sarjasta</i>	21
Elämisen epäonnistuneet konseptit ja projektit	22
<i>Ihmisen ja ihmiskunnan kasvattajat ja valistajat</i>	22
<i>Konseptit, niiden kohtelut ja kohtalot</i>	24
<i>Uuden ajan valistuskonseptit</i>	30
Nykykulttuurimme kriisi	33
<i>Materialismin ansassa</i>	33
<i>Tarkoituksettomuuden tyhjiössä</i>	35
<i>Murroksen aika</i>	37
<i>Muutoksen vaade</i>	39
Varoittavia ja kehottavia ääniä	41
<i>Varoituksia tulevasta</i>	41
<i>Apokalyptisia ja allegorisia visioita</i>	46
<i>Skenaarioista kehotuksiin</i>	47
Paluu traditioon	51
<i>Länsimaisen kulttuurin keskeiset kysymykset</i>	51
<i>Kulttuurin perustekijät</i>	53
<i>Mistä siis pitäisi aloittaa</i>	56
Lähdekirjallisuutta	61

Saatteeksi kirjaselle

Mistä pitäisi aloittaa... Eurooppa? Kysymys on aiheellinen ja ajankohtainen. Kuten *omistuksessa* teimme, kysymystä voitaisiin tarkentaa erinäisillä määreillä ja lisäkysymyksillä, kuten: *Miten meidän nykyihmisten ja nyky-yhteiskuntien tulisi nyt toimia kaikkien epäonnistuneiden, ihmisen ja ihmiskunnan kehitykseen - henkiseen evoluutioon - sekä siihen liittyvään kasvatukseen ja valistukseen tähtäävien filosofisten ja yhteiskunnallisten elämisen konseptien johdettua meidät henkiseen arvotyhjiöön ja samalla eettisen ja sosiaalisen elämän kaaokseen - osin jopa fyysisen elämämme destruktion?*

Kulttuurimme on nyt kaoottisessa vaiheessa. Käynnissä on sivistyksen lamaanumis-, kangistumis- ja hajoamisprosessi, jossa kulttuurin henkinen sisältö on pirstoutunut ja korkeampi arvoelämä latistunut. Inhimillisen elämämme perusteita järjestyttäviä taloudellisia, eettisiä ja sosiaalisia ongelmia on kiihtyvällä vauhdilla kasautumassa eteemme... jotkut tulevaisuutemme suhteen vakaviakin.

Elämme ns. globalisaation ja erilaisten megatrendien sekä - ehkäpä tietämättämme - suurten ideologisten muutosten aikakautta.

Arvotyhjiö merkitsee sitä, että kulttuurimme on kadottanut perustekijänsä, henkisen identiteettinsä ja perinteisen arvomaailmansa. Siinä samalla se on menettänyt kosketuksensa *perimäämme viisauteen*.

Länsimainen kulttuuri ihmisineen ja yhteisöineen on käännekohdassaan. Kehityksensä tienhaarassa, elvyttävän kulttuurimuutoksen kynnyksellä on nyt myös - jälleen kerran - koko ihmiskunta *henkisine evoluutioineen*.

Toimittaja, kiltamme neuvottelukunnan jäsen Asko Vuorjoki kir-

joitti kustantamamme kirjan *Ihminen toiminnan todellisuudessa* johdannossa: ”*Ihmiskunta on tienhaarassa, ja sen on tehtävä valinta siunauksen ja kirouksen välillä. Katseet kohdistuvat arvoihin, jotka kohoavat aineellisten arvojen yläpuolelle. Ja joitakin merkkejä siitä, että aine nähdään hengen ilmenemismuotona, on jo olemassa. Ihmisten ja ihmisryhmien viha toisiaan kohtaan, pelot ja surkeudet ovat rakentaneet synkän pilvipeitteen maapalloa ympäröivään ilmakehään, niin voimakkaan pahan ja erheellisyyden ajatusvärähtelyn, että rakkauden ja hyvyyden sanomat eivät läpäise sitä.*”

Olemme joutuneet valintatilanteeseen ja *Suurten Kysymysten* äärelle.

Tässä valintatilanteessa joudumme pohtimaan elämämme merkityksiä ja olemassaolomme tarkoituspäätä. Joudumme etsimään paikkaamme ja tehtäväämme elämän suuressa kokonaisuudessa.

Tässä tilanteessa meidän on valittava suuntamme. Valinnan yhteydessä meidän on muistettava, että kaikki se, mitä me tänään nautimme, sen me joudumme aina maksamaan - ennemmin tai myöhemmin. Tästä tosiasiasta meillä on jo nyt järkyttäviä esimerkkejä ympärillämme, mm. ns. ilmaston muutoksena ja muina vaikeasti korjattavina ekologisina tuhoina eri puolilla maapalloa.

Suunnanvalinnan alku on se, että teemme tulevaisuutta koskevat ratkaisut nykyisyyden arvovalintoina ja samalla eheyttävinä ja elvyttävinä *elämisen ja kehittymisen konsepteina*. Jokainen nykyisyyden ratkaisu asettautuu pohjaksi tulevaisuudelle ja muodostuu perinnöksi tuleville sukupolville. Näissä valinnoissamme meitä opastaa ihmiskunnan *peritty viisaus*, jonka manifestin esitämme ensimmäisenä, tämän kirjasen tematiikkaan liittyvänä lukuna.

Näiden saatesanojen yhteydessä kerrottakoon lukijalle, että tämän kirjasen julkaisija *Perinneilta Pragma ry* on aatteellinen yhdistys suomalaisen yhteiskunnan palveluksessa. Sen tarkoituksena on harjoittaa aikuiskasvatusta ja herättää jäsenissään kiinnostusta muinaisaikaisen, idealismiin perustuvan uskonnollis-filosofisen maailman- ja elämäntutkimuksen mukaisen kulttuuriperinteen tutkimiseen ja säilyttämiseen. Yhdistyksen tarkoitus on samalla innostaa ja ohjata jä-

seniään, kuten myös heidän kanssaihmissiään, tuohon perinteeseen liittyvän aate- ja oppisisällön – *elämisen ja kehittymisen konseptien* – soveltamiseen yksityisessä elämässään sekä yhteiskunnallisessa – mm. tieteitä, taiteita ja kasvatusta toteuttavassa - toiminnassaan.

Palvellut puheenjohtajamme (1996 – 2007) toteaa nettipalstallaan: ”*Mielestämme aika on nyt kypsä idealismiin perustuvan henkisen elvytyksen käynnistämiseksi ja filosofisen keskustelun syventämiseksi, niin yhteiskunnallisessa kulttuurissamme, kuin myös yksityisten ihmisten elämismailmaa koskevien kehityssysäysten puitteissa.*”

Tällaisissa tilanteessa koemme merkittäviä pyrkimyksiä edustavan ihmiskunnan perityn viisauden arvonalautuksen sekä sen arvomaailmaan ja aatteellis-opilliseen sisältöön kohdistuvan valistustyön.

Oman arvonsa tähän antaisi myös yhteydenpito ja yhteistyö sellaisten yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen, kuin myös yritystenkin kanssa, joiden voisi katsoa tukevan tämän tapaisia pyrkimyksiä.

Tällaisista pyrkimyksistä ja motiiveista käsin olemme luoneet ajatuksen Perinnekilta Pragmasta ja samalla sisällön toiminnallemme.”

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys ylläpitää nettitiedostoa. Se harjoittaa myös tutkimus-, tiedotus- sekä pienimuotoista verkkojulkaisutoimintaa, jonka puitteissa on julkaistu mm. nyky-yhteiskuntaa sekä sen kulttuuria *perityn viisauden* valossa peilaava kirjasarja.

Kirjan *Ihminen toiminnan todellisuudessa* "kansalaiskirjeissä" luodattiin länsimaisen kulttuurin nykytilannetta, problematisoiden se aatteellisen hajaannuksen aikakaudeksi ja henkisen taantuman tragediaksi. Tälle ”vuohenlaululle” kehiteltiin vaihtoehtoista elämismailmaa ja perään kuulutettiin *perityn viisauden*, perinteisten perusarvojen ja hyve-etiikan määrittämän moraalifilosofian arvonalautusta sekä näiden konstituoiamaa henkiseen, eettiseen ja sosiaaliseen kehittymiseen tähtäävää kasvatusta.

Kirjassa *Tulevaisuuden tasamaa* ladattiin rajumpi "raportti" nyky-yhteisöjen arkirealismista. Tilanteeseen esitettiin ratkaisu- ja remonttietehdotuksena *perittyyn viisauteen* perustuvaa vaadetta paluusta muinaiseen, perinteisiä henkisiä arvoja ja niiden määrittämää moraalialue kunnioittavaan traditioon.

Perityn viisauden perusteoksen, *Vaeltajat*, tematiikka käsitteli perittyä viisautta vuosituhansien takaisine teemoineen, kuin myös ihmisen kehittymisprosessia individualisoitumistapahtumana sekä kehittymisen menetelmä- ja kasvukehikkona.

Neljännän kirjan, *Unohdettu viisaus - kadotetut maailmat* voisi määritellä syventäväksi yhteenvedoksi ja eklektiseksi jatko-, taustaja selityskirjaksi kaikelle sille, mitä kirjasarjan edellisissä teoksissa kirjoitettiin. Kirjan nimi assosioinee lukijan mieleen ajatuksen siitä, että meiltä on nyt jotain ”viisautta” unohduksissa ja ”maailmoja” kadoksissa. Juuri näin meille on nyt tieteellis-materialistisen maailmankäsityksemme ja sen mukaisen elämismaailmamme puitteissa tapahtunutkin. Tässä suhteessa kirja kytkee huomiomme *perittyyn viisauteen* ja palauttaa mieliimme sen sisällön, sen olemuksen, luonteen ja merkityksen sekä sen muinaisaikaiset lähteet. Muinaisilta lähteiltä ammennettu tieto osoittaa sen, että meiltä on myös ”maailmoja” kadoksissa, että elämme useissa rinnakkaisissa ja sisäkkäisissä ”maailmoissa”, jotka ja joiden sisällöt ovat nyt kadonneet koko kulttuurimme tietoisuudesta.

Kirjasarjan teemoja käsiteltiin, niitä transsendentteihin ja jopa kosmologisiin lähtökohtiin ankkuroiden kirjassa *Arvoituksellinen Seuralainen, Hän – Sinä – Minä*. Kirjaan liittyi kysymys transsendentin todellisuuden syvimmästä sisällöstä: *Alusta ja Ajatuksesta tän kaiken takaa*, jonka tunteminen on *perityn viisauden* traditioiden mukaan mahdollista tietoisuuden rakenteen kehittämisen – ihmisen *henkisen evoluution* – kautta ja avulla. Jatkokysymyksenä esitettiin: *Kuka tai mikä on tähän liittyvä Substanssi, joka kirjassa esiintyy käsitteenä Arvoituksellinen Seuralainen, Hän – Sinä - Minä?*

Ehkäpä vastauksesta kysymykseen ja siten tämän käsitteen tiedostamisesta ja ymmärtämisestä sekä sen yleisestä esiinmurtautumisesta kulttuurimme arkitodellisuudessa viriäisivät mahdollisuudet uusille, uneen vaipunutta *henkistä kulttuurievoluutiota* palauttaville, elvyttävälle ja eheyttävälle sekä samalla sitä syvemmältä luotaaville, uusia näköaloja ja suuntia avaaville *elämisen* ja *kehittymisen konsepteille*.

Ehkäpä myös tämä, eräiltä osiltaan em. kirjojen tekstisisällöistä edi-

toitu kirjanen yhteiskunnallisena pamflettina – lentolehtisenä - sekä tieteellis-materialistisen maailmankatsomuksen armottomana kritiikkinä saattaa osaltaan antaa vastauksia tai ainakin vastausaihoita uusia näköaloja ja suuntia avaaville näkemyksille – näkemyksille siitä, *mistä nyt pitäisi aloittaa Eurooppa...*

Tästä huolimatta kirjasemme perimmäinen, vilpittön tarkoitus on - ensisijassa - avata lukijalleen näkymiä ihmiskunnan *perityn viisauden* ulottuvuuksiin ja sitä kautta perinteisen uskonnollis-filosofisen maailmankatsomuksen luonteeseen, olemukseen ja tarkoitukseen.

Tässä tarkoituksessa pyrkimyksemme on *perityn viisauden* valossa sekä siihen suhteutettuna tuottaa näkyviin yhteiskunnallinen, kriisisä olevaan nykyculttuuriin kohdistuva kritiikki sekä kulttuurimme muutosvaade - vaikkapa nipistelevän ja joidenkin lukijoiden hipiää ehkäpä satuttavastikin koskettelevana arvo- ja kulttuuripoliittisena sekä moraalifilosofisena ”sissi-iskuna.”

Näin siksi, koska *perityn viisauden* sisältö arvomaailmoineen lävistää koko inhimillisen elämämme - halusimmepa sitä tai emme. Se lävistää sen ihmiskunnan perittynä, elämän perusarvot, elämänlait ja niistä johdetut moraalisisäännöt sisältävänä *viisautena* sekä sen sisältävinä *elämisen ja kehittymisen – henkisen evoluution - konsepteina*.

Kun tämä on lukijalle sanottu, on sanottuun kiteytetty kaikki se, mitä tämän kirjasen julistus tematiikkanaan sisältää.

Kirjasen seuraavat luvut sisältöineen ovat historiaan tukeutuvalta pohjalta tuotettua, nykyculttuurimme arkitodellisuuden arkirealismilla perusteltua ja mainitun julistuksen tematiikkaa sekä sen telosta eksplisoivaa viestintää, eli *think-tank* -tuotosta.

Todettakoon ja toistettakoon saateen lopuksi vielä se, että olemme laatineet kirjasemme, esittäneet kysymyksemme ja haasteemme siksi, koska vakavasti epäilemme keskuudessamme vallitsevien maailmankatsomuksellisten aatesuuntien ja teorioiden pätevyyttä.

Epäily on aiheellinen, sillä nykymaailman kaoottisessa tilanteessa ei lainkaan tiedetä sitä, mihin elämämme ankkuroisimme - pitäisikö

Saatteeksi kirjaselle

sen ja siihen sisältyvän arvotodellisuuden rakentua materialismin, skientismin, realismin tai jonkin muun vastaavan maailmanselityksen varaan - vai sittenkin idealismin pohjalle... vai pitäisikö koko kysymys jättää toistaiseksi avoimeksi ja astua meliorismin - aatteettomuuden ja ihanteettomuuden - karulle polulle?

Huomautamme varmuuden vuoksi - Rooman keisari Marcus Aureliusta mukaillen -, että kirjasellamme emme *toivo voivamme toteuttaa Platonin ihannevaltiota, vaan olemme tyytyväisiä, jos olemme vähäisessäkin määrässä voineet edistää sen aikaansaamista...*

Toimittaja

Perityn viisauden manifesti

Perityn viisauden alkuperä

Perittyyn viisauteen sisältyvä tieto-taito, kuin myös elämiseen - elämän osaamiseen ja hallintaan - sekä ihmiskunnan *henkiseen kulttuurievoluution* liittyvät *konseptit* ovat peräisin esihistoriallisilta ajoilta. Löydämme ne jo ihmiskunnan varhaiskulttuureista viiden – kuuden tuhannen vuoden takaa.

Ihmiskunnan uskonnollisessa ajattelussa – esimerkiksi ns. suurissa uskonnoissa - ja klassisen filosofian aatesuunnissa tapaamme ne ja niihin liittyvät ihanteet, arvot ja elämänlait edelleenkin, tänäkin päivänä pätevinä ja vaikuttavina opetuksina ja elämisen ohjeina.

Perityn viisauden olemus ja luonne

Peritty viisaus... mitä se sitten on, mitä se sisältää ja mihin se tähtää? Mistä se on peräisin, kuka sen on keksinyt, miten ja missä se on kehittynyt ja mitkä ovat sen lähteet?

Olemme tästä ihmiskunnan muinaisesta traditiosta todenneet nettiesseissämme, että kysymyksessä on ihmiskunnan *kulttuurimuisti* ja ihmisen *syntyperäksi* sanottu perinne. Tämä kulttuurimuisti sisältää ihmissuvun käyttöön luovutetun sekä sukupolvilta toisille kasvatuksen ja opetuksen kautta periytyvän tieto-aidon, eli kaikkeen inhimilliseen elämään, eettis-sosiaaliseen toimintaan sekä kehitykseen ja kasvatukseen sovellettavaksi tarkoitetun *viisauden*.

Tällaisena viisautena muinainen traditio kertoo meille *Suurista Kysymyksistä* - elämän, ihmisen ja ihmiskunnan ja koko maailmankaik-

keuden perimmäisistä tarkoituksista. Se kertoo ihmiselämän sisällöstä, sille asetetuista tavoitteista, ihanteista ja arvoista, laeista ja säännöistä sekä siten myös ihmisen ja ihmiskunnan eettis-sosiaalisesta elämästä - oikeasta ja väärästä toiminnasta, hyvästä ja pahasta.

Näin se kertoo myös ihmiskunnan inhimillisestä kulttuurista, sen *henkisestä kulttuuri evoluutiosta* – eli ihmiskunnan sivistämisestä, kasvatuksesta ja kasvusta. Se kertoo ihmisen henkisen tietoisuuden herättämisestä, mielen valaisemisesta sekä jalouden ja rakkauden, hyvyyden, oikeuden ja totuuden virittämisestä hänen sydämessään.

Muinaiseen traditioon sisältyy siis tietoa ihmisen kehittymiseen sekä elämän hallintaan ja elämästä selviytymiseen liittyvistä strategioista. Siihen sisältyy tietoa myös näihin strategioihin sisältyvistä metafyy-sisistä perusoletuksista ja transsendenteista lähtökohdista. Näissä puitteissa tuo *viisaus* vastaa kysymyksiin ihmisolemuksen rakenteesta, luonteesta ja laadusta.

Kaikien tämän taustalta se antaa vastauksia myös transsendenttia todellisuutta, sielun kuolemattomuutta, ikuista elämää ja ihmisen kohtaloa koskeviin kysymyksiin.

Samalla, todellisuuden syvintä sisältöä peilaten, *peritty viisaus* vastaa kysymyksiimme Jumalasta, Hänen tahdostaan, ilmoituksistaan sekä siitä pyhyyden *Kauneudesta* kosmisine järjestyksineen, joka Hänen valtaistuimensa edessä ikuisesti vallitsee.

Näin *perityn viisauden* olemukseen ja luonteeseen liittyy keskeisenä näkemys maailmaa, elämää ja samalla ihmisenä olemista kattavasta kosmisesta ikijärjestyksestä - elämän ja koko maailmankaikkeuden perusideasta. Tämä idea ja järjestys on ihanne, joka saa lähtökohtansa niistä syistä ja tarkoituspäristä, laeista sekä käskyistä ja kehotuksista, jotka Jumalan tahdonilmaisuuksina on ihmiskunnalle uskontojen pyhissä kirjoissa ilmoitettu.

Luonteeltaan ja olemukseltaan tämä vanha traditio edustaa auktoritaatiivista, ns. kasautumatonta tietoa. Tällaisena sen sisältö ilmenee ja välittyy todelliseen tietoon ja totuuteen sekä samalla erehtymättö-

myyteen ja muuttumattomuuteen kytketyin vaatimuksin.

Ilmoitettuna, kasautumattomana sekä näin muuttumattomana ja muuttamattomana tietona *perityn viisauden* tarina on ehdoton ja lopullinen. Se on ehdotonta siksikin, koska sen syvimmästä sisällöstä - Jumalasta - ei voida, ei ainakaan tieteellisesti eikä laadullisesti tietää eikä sanoa mitään.

Hänen sanotaan olevan kaiken tiedon, kaiken tietämisen takana ja jokaisen "tietäjän" ulottumattomissa. Hän on kaiken takana oleva suuri *Salaisuus* ja maailmankaikkeuden suuri *Järki - Ain Sof* - eli ääretön ja rajaton ja ikuisesti paljastamaton *Pyhä Ainoa - Pyhä Ykseys*.

Kiinalaisessa uskontokulttuurissa Häntä on kutsuttu *Taoksi*, joka on perimmäinen ja määrittelemätön todellisuus ja kosminen prosessi. Buddhalaisuudessa Häntä kutsutaan *dharmakāyaksi*; ja hindulaisuudessa käsitteellä *Brahman*, joka on aluton, käsittämätön, syntymätön ja tuolla puolen sen, mikä on ja sen, mitä ei ole. Hänen eksistenssinsä on muinaisessa traditiossa ollut aksiomaattinen totuus, ja Hänen olemassa olostaan on katsottu johtuvan koko universumin olemassa-olo sekä sen kosminen järjestys.

Edellä sanottu osoittaa, että *perityn viisauden* sisältö on laadultaan uskonnollista ja eettistä perinnetietoa. Samalla se on käytännölliseen elämään ja toimintaan sovellettavaa moraalifilosofiaa - hyve-etiikkaa. Tällaisena se sisältää uskonnollis-filosofisen elämän- ja maailmankatsomuksen perusaineksia, kuten arvoja, normeja sekä kasvatuksellisia, eettis-sosiaalisia käyttäytymiskoodeja.

Peritty viisaus sisältää myös tiedon ihmisen kehittymisen tiestä - joka on Jumalan ja oman *Itsensä* tuntemisen kautta ihmisyyden, inhimillisyyden ja viisauden löytämisen ja toteuttamisen tie.

Perityn viisauden lähteet

Perityn tradition lähteisiin sisältyy oleellisena osana klassinen filosofia, jolla osalla on lähdesuoninaan ollut useita uskonnollisia ja aatteellisia filosofisia suuntauksia ja henkisiä virtauksia, muinaisaikaisine

elämisen ja kehittymisen - henkisen evoluution - konsepteineen.

Klassisen filosofian puitteissa näitä suuntauksia ovat olleet mm. pythagoralaisuus, stoalaisuus, platonilaisuus, aristotelismi ja epikuroslaisuus antiikin ajoilta. Myös uuden ajan filosofia on tuottanut aatteiden ja ajatusten historiaan omat aatesuuntauksensa: mm. spinozalaisuuden ja erityisesti hegeliläisen idealismin.

Kautta aikojen muinainen traditio on *perityn viisauden* maailman- ja elämäntarkoituksellisine teemoineen esiintynyt ja ilmentynyt vanhojen sivilisaatioiden uskontokulttuureina näyttäytyvissä *elämisen konsepteissa*, kuten taolaisuuden tiessä, Tiibetin lamalaisuudessa, kungfutselaisuudessa, hindulaisuudessa, buddhalaisuudessa, parsilaisuudessa ja islamilaisuudessa. Meille läheisenä, aitona ja alkuperäisenä se näyttäytyy kristinuskon äitiuskonnossa - juutalaisuudessa.

Varhaisemmissa vaiheissaan perityn tradition sisältö on paketoitu allegorisiin ja symbolisiin kääreisiin mysteeriöinä ja riitteinä sekä myytteinä, taruina ja satuina. Myös germaanisessa ja pohjoismaisessa varhaiskulttuurissa *perityn viisauden* sisältö on näyttäytynyt myyttisinä aineksina, syvintä substanssiaan symboloivine metaforineen - aas -puineen ja ikitammineen.

Tässä yhteydessä emme nyt ryhdy kuitenkaan tämän enempää tuotamaan tekstiä *perityn viisauden* historiasta: hinduesi-isistä ja Abrahamista antiikin filosofian ja filosofien kautta uudenajan idealisteihin.

Tietoa siitä löytyy julkaisemastamme *perityn viisauden* perusteoksesta *Vaeltajat*, jossa olemme luodanneet näitä historiallisia näkökohtia yksityiskohtaisemmin.

Todettakoon, että kirjallisena perinteenä *peritty viisaus* näyttäytyy uskontojen pyhissä kirjoissa ja kirjoituksissa, kuten hindujen *Vedat*, *Brahma-Sutra*, *Purānat*, *Manun lait* ja *Upaniṣadit*; taolaisuuden *Tao te ching*; kungfutselaisuuden *Suuri oppi* (Tā Hsiō) sekä erityisesti *Seremoniakirja* (Lī Džī); zarathustralaisuuden *Zend Avesta* - lain esitys

-; mesopotamialainen *Gilgameš*; islamilaisten *Koraani* sekä sen ja perinnetiedon - *hadith* - pohjalta laadittu suuri lakikokoelma *šari'a*.

Länsimaaisessa kulttuurissa kohtaamme *perityn viisauden* kirjallisen muodon *Pyhässä Raamatussa* ja varsinkin sen vanhatestamentillisissa kirjoituksissa. Näistä merkittävimpiä kirjoituksia ovat heprealainen viisaukirjallisuus sananlaskuineen ja erityisesti juutalaisten oppineiden kirjoittama, oikean uskonnollisen elämän perusteita käsittelevä selitysteos *Talmud*. Syystäkin sitä sanotaan "*eläväksi traditioksi*" ja "*ikuisuuteen suuntautuvaksi älylliseksi seikkailuksi*" sekä "*uskonnollisen kokemuksen ja viisauden suureksi pääomaksi*".

Elämän ja kulttuurin läpäisevä viisaus

Tässä yhteydessä tässä *perityn viisauden manifestissa* on todettava, että tämä uskontoihin sisältyvä "elävä traditio" ja "pääoma" perittyinä, mutta nyt - valitettavasti - unohdettuna viisauteena valaisee ja läpäisee *konsepteineen* paitsi ihmismielen ja ihmisen elämismaailman, myös kaiken yhteisöllisen toiminnan inhimillisine kulttuureineen.

Sanotaan, että "usko on kulttuurin sielu". Tuskinpa siis mitään todellista, luovaa kehitystä edustavaa kulttuuria voisikaan syntyä muuten kuin uskoon ja vanhaan viisauteen sisältyvien arkaaisten arvojen konstituoiman etiikan toteutuksena. Toiminta ilman tällaista kytkentää ja "läpäisyä" sekä niihin liittyvää etiikan kontrollia ei ole sivistystä. Aatteiden ja ajattelun historioitsija Crane Brinton sanookin näistä *konsepteista*, että "*arvostelmille ei voida länsimaissa antaa kiinteää arvojärjestystä millään muulla tavoin kuin turvautumalla siihen inhimilliseen toimintaan, jota yleisesti sanotaan uskoksi.*"

Perityn viisauden sisältöä on kautta aikojen pidetty jokapäiväisen elämän ja toiminnan keskeisenä tekijänä sekä inhimillistä elämää ohjaavana ja säätelevänä "lakina". Sen luonteeseen on katsottu liittyvän pysyvyyden ja pätevyys sekä jatkuvan soveltuvuuden ja sovellettavuuden elämän tarkoituksiperissä sekä sen jatkuvan kehittymisen pyrkimyksissä.

Tällaisen luonteen omaavaa viisautta Paavali tarkoittaa todetessaan ensimmäisessä kirjeessään korinttolaisille: *"Kuitenkin me puhumme viisautta täydellisten seurassa, mutta emme tämän maailman viisautta... vaan me puhumme salattua Jumalan viisautta, sitä kätkeytyä, jonka Jumala on edeltä määrännyt ennen maailmanajoja meidän kirkkaudeksemme."*

Eri muotoineen ja eri konsepteineen *peritty viisaus* valaisee ja läpäisee kulttuurimme siltikin, vaikka sillä on vastassaan länsimaisen tieteen ironinen totuuskäsite, jonka mukaan totuutta voi kyllä etsiä, mutta sitä ei tulla koskaan löytämään. Käsite on perin oikea silloin, mikäli totuutta etsitään vain *fyysisestä, aktiivin toiminnan maailmasta*, sillä tästä maailmasta se pakenee etsijäänsä aistien, tieteellisen ajattelun ja tutkimisen takaiseen tavoittamattomuuteen.

Se läpäisee myös aidon ja todellisen moraalifilosofian *imitatio Dei* -perusteisena hyve-etiikkana, vaikka analyttiseen filosofiaan perustuvan loogisen ja rationaalisen tieteenfilosofian näkökulmasta tarkasteltuna *jumaluskovaista viisautta* pidetäänkin omituisena, outona ja nykytieteelle vieraana näkemyksenä. Nykyisen moraalijä tieteentilosophiamme raameista poikkeavana tämä ihmiskunnan muinainen viisaus tulkitaan loogisesti ja tieteellisesti virheelliseksi luuloksi ja harhatarinoinniksi - ja monesti jopa lapsellisen naiiviksi uskomukseksi. Sellaisena se ja kaikki siihen liittyvät näkemykset vaiennetaan akateemisten tiedeyhteisöjen itseriittoisilla forumeilla sekä samalla tietoa välittävässä mediassa.

Sanottu viittaa siihen, että asioiden näkemyksellinen, kokonaisvaltainen oivaltamattomuus ja ymmärtämättömyys ovat nykyisin - *perityn viisauden* unohdettuumme ja siihen sisältyvän todellisuuden kadotettuumme - elämämme ja kulttuurimme yleisiä puutostauteja.

Tämä on osaltaan johtanut *perityn viisauden elämisen ja kehittämisen konseptien* epäonnistumiseen. Nykykulttuurimme se on johtanut erilaisten materialististen elämäkäsitusten sekä monien tieteellisten teorioiden ja niistä selitettynä muodostettujen toisiteorioiden kaaokseen.

Kysymys Suurten Kysymysten sarjasta

Ajankohtainen ”mistä pitäisi aloittaa” -kysymys onkin nyt se: *Miten meidät nykyihmiset saataisiin ymmärtämään, että elämämme matkalla tärkeää on vain se, mikä toteutuu kaikissa sellaisissa päämäärä- ja tarkoitusperäsuunnatuissa episodeissa ja kohtaamisissa, joiden arvo ja hyödyllisyys määräytyvät suhteessa perityn viisauden konstituoimien tarkoitusperien kokonaisuuteen?*

Kysymys on samalla siitä, miten meidät saataisiin tavoittelemaan ja ”muistamaan” tuohon elämäämme läpäisevään, mutta nyt unohtamamme viisauteen sisältyviä tavoitteita, korkeampia ihanteita, henkisiä arvoja sekä jalompia elämisen teemoja ja konsepteja. Miten meidät saataisiin suuntaamaan katsemme henkiseen, transsendenttiin todellisuuteen, etsimään ja tavoittelemaan sitä, löytämään se ja tuomaan se sitten taivaan kosmisista ulottuvuuksista immanenssiin -itseemme - ja samalla oman jokapäiväisen elämämme käytännöllisyyteen?

Julistajana ja kirjoittajana tunnettu teologian kunniaohtori Sigfrid Sirenus (1877 - 1961) toteaa *Vaeltajan mietekirjassa* tuosta transsendentista todellisuudesta: *”Tämän näkyväisen maailman keskellä on vaikuttamassa ja etenemässä toinen, korkeampi maailma, jota kohti ihmissydämeen juurtunut syvä kaipaus tähtää. Tosin on mahdollista olla yksinomaan tämän näkyväisen maailman kansalainen. Ja siinäkin on paljon jaloa ja kaunista. Sillä sekin on Jumalan kädessä. Mutta se katoaa. Siksi pyrkimyksemme on päästä sen toisen maailman yhteyteen, jotta elämämme saisi korkeamman sisällön.”*

Edellä mainittu kysymys kuuluu *Suurten Kysymysten* sarjaan.

Vaikka se onkin ikuinen - ja näyttäisi myös sellaiseksi jäävän - pyrimme silti esittämään sille haasteemme ja etsimään siihen vastausta tai vastauksia tämän kirjasen sisältöön paketoituilla teemoilla ja teksteillä.

Elämisen epäonnistuneet konseptit ja projektit

Ihmisen ja ihmiskunnan kasvattajat ja valistajat

Kuten edellisessä luvussa todettiin, löydämme *perittyyn viisau-*
teen liittyvät *elämisen konseptit* jo esihistoriallisilta ajoilta vuosituhsien takaa, ihmiskunnan varhaiskulttuureista.

Muinaisen viisauden kantajista länsimaiseen kulttuuriin kohdistu-
en voimme erityisesti ja ensimmäisinä mainita juutalaisuuden ja juu-
talaiset. Heidän vaikutuksensa ja toimintansa lähtökohta on ollut
Herran lupaus Abrahamille - "paljouden tai kansojen tai tradition
isälle". Siunatessaan Abrahamin Herra lupasi, että hänen saamansa
siunaus koituisi siunaukseksi myös muillekin maailman kansoille.

Juutalaisuudelle tämä merkitsee esimerkkinä - "kansojen valona"
(got le-gojim) - olemista ja *Tooran* arvoisällön ja lakien ilmentämis-
tä kaikkien maailman kansojen edessä. Samalla se merkitsee pyhää
velvollisuutta julistaa ihmiskunnalle uskoa yhteen Jumalaan.

Ajanlaskumme ensimmäisen vuosisadan lopussa ns. hajaannuksen
aikana alkanut juutalaisen kansan jäsenyminen eurooppalaisten ja
muidenkin maanosien kansojen keskuuteen on saattanut tämän juuta-
laisena uskona näyttäytyvän *elämisen konseptin* vuosisataiseen, laa-
jaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen eri maiden ja kansojen
kulttuuriperinnön kanssa. Näin se on hedelmöittänyt ja rikastuttanut
myös länsimaista sivistystä *perityn viisauden* ja samalla *henkisen*
kulttuurirevoluution perusaineiksilla.

Uskontoperinteensä kasvattamina, kokonaisvaltaisesti ajattelevina
yksilöinä juutalaisille on ollut tyypillistä rajojen ylittäminen sekä laa-
ja poikittaistieteellisyys, joihin liittyy systemaattinen vapaa ajattelu-

tapa uskaliaine hypoteeseineen, teeseineen ja teorioineen.

Näistä syistä heillä oli jo ajanlaskumme ensimmäisiltä vuosisadoilta alkaen Euroopan eri kulttuurikeskuksissa merkittävä yhteiskunnallinen asema mm. arabialaisen ja antiikin kulttuurin ja filosofian tuntijoina. Tämä teki heistä eurooppalaisen kulttuurikehityksen edelläkävijöitä sekä sen kehityslinjojen tiennäyttäjiä. Myös keski- ja uudella ajalla he ovat voimakkaasti vaikuttaneet mm. väestön koulutuksellisen ja ammatillisen tason nousuun, erityisesti lääke-, oikeus-, yhteiskunta- ja taloustieteiden parissa, kuin myös useissa vaipaissa ammateissa.

Tarkasteltaessa ihmiskunnan *henkistä kulttuurievoluutiota* ja kulttuurimuistia sen ajallisen historian suunnilta, voidaan havaita, että ihmiskunnan kasvattajilla, valistajilla ja muinaiseen traditioon liittyvien *elämisen ja kehittymisen konseptien* välittäjillä on kautta maailman eri osien ja kautta aikojen ollut vastaavanlaiset kulttuurikehityksen edelläkävijöiden sekä sen kehityslinjojen tiennäyttäjien roolit.

Heillä on ollut myös ihmisen elämisen, toimimisen ja kehityksen, kuten myös inhimillisen kulttuurin suunnista, tarkoitusperistä ja päämääristä sama, yksi ja yhteinen näkemys.

Yhteisen viisautensa puitteissa nämä tradition kantajat ja välittäjät ovat pyrkineet kertomaan ihmiskunnalle siitä, mistä tässä kaikessa on kysymys; miten ihmisten tulisi uudistaa elämänsä, miten pyrkiä uuteen, parempaan maailmaan, miten asennoitua, elää ja toimia ihmisyystään kehittäen ja *henkistä evoluutiotaan* toteuttaen.

Erityisesti uskontoina näyttäytyviin *elämisen ja kehittymisen konsepteihin* integroituneena tämän *viisauden* sisällöt, opit ja niiden vaikutukset ovat tulleet parhaiten näkyviin.

Nuo sisällöt ovat tulleet niissä näkyviin transsendentin todellisuuden maisemina, ihmisen oikean elämisen ja toimimisen lakeina sekä niiden sovellutuksina ja samalla ihmisen ja koko ihmiskunnan kehittymisen – *henkisen kulttuurievoluution* - salpoja avaavina herätteinä.

Kuten tiedämme, näiden konseptien ja oppien vaikutukset ihmisyy-

den ihanteina sekä ihmisen eheytyamisen ja täydellistymisen esikuvina ovat näyttäytyneet monasti myös muinaisen tradition sisältöä välittäneiden opettajien henkilöhaamoissa.

Professori Sven Krohn kysyy näistä ihmiskunnan suurista opettajista, suunnan näyttäjistä ja moraalisten periaatteiden esikuvista kirjassaan *Ihminen, luonto ja logos*: "...ovatko he olleet portin avaaajia, jotka ovat herättäneet ihmisolemuksessa piileviä latenteja mahdollisuuksia tajuta ja nähdä laajennetussa tietoisuudessa todellisuuden aiemmin ihmiseltä salattuja korkeampia kerrostumia?"

Kustantamassamme kirjassa *Ihminen toiminnan todellisuudessa* kirjoitettiin näistä ihmisistä - ihmissuvun edelläkävijöistä - seuraavasti: "*Kautta aikojen ovat ihmiskunnan kehityksen tiennäyttäjät: Sokrates, Platon, Pythagoras, Aristoteles, Buddha, Jeesus Nasaretilainen ja monet muut kiinnittäneet huomiotamme ihmisinä olemiseemme liittyviin seikkoihin. Tällöin he ovat erityisesti korostaneet elämäämme sisältyvää vapautta ja vastuuta sekä sosiaalis-moraaliseen toimintaamme ja kehittämiseemme liittyvien pyhien Lakien ja eettisten normien mukaisten velvollisuuksien täyttämistä, niin Jumalaa ja lähimmäisiä kuin myös omaa itseä kohtaan. He ovat laatineet oppinsa noiden Lakien, tuon vapauden ja vastuun sekä näiden velvollisuuksien mukaisille perustoille. Näissä puitteissa he ovat osoittaneet ihmiselämän peruseriaatteita ja merkityksiä sekä oppiansa eettis-sosiaalisia arvoja ja niihin sisältyviä toiminnallisia ja kehityksellisiä, jopa kosmisiakin lainalaisuuksia ja totuuksia suoraan, moninaisin vertauksin, symbolein ja allegorioin. Jotkut heistä ovat havainnollistaneet ne, samoin kuin ihmisenä kehittymisen ja Itsensä tuntemisen tien vieläpä omalla elämällään näyttämänsä esikuvan ja esimerkin valossa.*"

Konseptit, niiden kohtelut ja kohtalot

Monesti näiden ihmiskunnalle lanseerattujen *elämisen ja kehittymisen konseptien* kohdalla on tapahtunut, kuten on nyt nykykulttuuris-

sammekin käynyt, että *peritystä viisaudesta* johdetut ja luodut systeemit ohjineen ja projekteineen ovat menettäneet - usein jopa jo muodostumisensa alkuvaiheissa - alkuperäisen substanssinsa ja muuttuneet tarkoitustaan toteuttamattomiksi aatteellisiksi ajopuiksi. Ne ovat kietoutuneet muodostamiinsa instituutioihin ja käpertyneet dogmatismiin, menettäen siten yksilöllisen kosketuspintansa ja samalla myös yhteisöllisen vaikuttamisensa mahdollisuudet.

Näistä syistä - konseptien ideologisista ”vararikoista” ja ”uneen vaipumisista” johtuen – on ihmiskunnalle aika ajoin välitetty *perityn viisauden* sisällöstä työstettyjä ja päivitettyjä tietopaketteja epäonnistuneiksi latistuneita konsepteja eheyttävinä, oikaisevina ja palauttavina elvytysäyksiä.

Mutta ei vain reformoivia, eheyttäviä ja elvyttäviä, vaan samalla ikuisina totuuksina uudelleen syntyneitä, samaa ”verta” sisältäviä ihmiskunnan *henkistä kulttuurievoluutiota* edelleen, syvemmälle ja laajemmalle suuntaavia ja uusia näköaloja avaavia konsepteja.

Kun katsotaan *perittyä viisautta* ja sen historiaa ajallisesti laajemmasta perspektiivistä, voidaan sen esiintymisvaiheissa havaita, kuten myös noissa elvyttävissä kehityssysäyksissäkin säännöllisen ajallisen jaksottelun - vaiheiden vuorottelun.

Aluksi niissä näyttäytyvät uskonnollista traditiota edustavan ihanteellisen teeman ilmentyminen, sitä kantavan sisällöllisen konseptin muodostuminen sekä sen inkarnoituminen jonkin ihmisyyteen elämään ja aktualisoituminen sen kulttuurissa. Sitten, aikansa vaikutettuaan, nuo teemat kohtaavat aatteellisen latistumisensa. Sen ne kohtaavat sisältönsä muuttumisena – institutionalisoitumisena -, tarkoituksensa ja vaikutuksensa hiipumisena, yhteiskunnallisen kosketuspintansa menettämisenä ja viimein konseptinsa toiminnallisena halvaantumisenä – sen epäonnistumisena.

Todettakoon tässä yhteydessä huomautuksena ja viitteenä, että se mikä näissä epäonnistumisissa esiintyy ja vaikuttaa koko ihmiskuntaa koskettelevina syy- ja seurausvaikutuksina laajemmilla, universaaleilla tasoilla, se esiintyy ja vaikuttaa partikulaarisesti myös sup-

peammissa puitteissa - kansakuntia, yhteisöjä, yksityisiä ihmisiä ja ihmisten toimintaa ja koko inhimillistä kulttuuria koskevinä oireyhtyminä.

Ajatusten historia osoittaa, että edellä mainittuja elvytyskäsitteitä *perityn viisauden* sisällöstä on - kuten sanottu - ajallisesti melko säännöllisin väliajoin annettu jo tunnetun historian varhaisemmilta aikakausilta alkaen.

Eräät kattavat, laajalla alueella toteutetut muinaisen tradition konseptit lanseerattiin ihmiskunnalle vuosien 700 - 300 eKr. välillä. Tänä aikana syntyi alkuperäisen tradition ideoista ja konsepteista useita uskonnollisia virtauksia eri puolilla maailmaa. Useat kansalliset kulttuurit kokivat sekasortoisiksi ja usein jopa raadollisiksi muuttuneissa yhteiskunnallisissa tilanteissaan voimakkaan henkisen evoluutiosysteemin merkittävien keulahahmojensa vaikutuksesta. Kiinassa syntyi taolaisuus ja kungfutselaisuus keskushenkilöidensä Laotsen ja Kungfutsen vaikutuksesta. Ajanjakson aikana saivat myös buddhalainen ja jainalainen uskontokulttuuri alkunsa Intiassa. Persiassa Zarathustra perusti uskonnollisen liikkeensä; Kreikassa loivat filosofiset aate- ja oppisuuntansa Pythagoras, Herakleitos, Sokrates ja Platon; ja samoihin aikoihin vaikuttivat Palestiinassa suuret, uskontoa ja sen käytännön toteutusta elvyttävät profeetat Jesaja, Jeremia ja Hesekiel.

Voimakas, *perityn viisauden* esoteerisilta tasoilta suunnattu elvytyskäsite sai alkunsa n. 500 vuotta myöhemmin ajanlaskumme alun Palestiinassa. Tämä, mitä ilmeisimmin juutalaisen uskon syventämiseksi lanseerattu ja siten ns. esoteerikoille avautuvaksi tarkoitettu - ja myöhemmin kristinuskoksi kutsuttu - *elämisen ja kehittymisen konsepti* lähti liikkeelle esseelaisiksi kutsutun lahko- ja koulukunnan sekä messiaanisten juutalaisten synagogaseurakuntien piiristä.

Tämän esoteeriseen juutalaisuuteen ja mysteeriouskontoihin kytkeytyvän elvytyskonseptin alkuperäinen henkinen substanssi sekä sen keskeinen sisältö - *Sana* - merkityksineen hämärtyivät osittain tästä, ns. apostolien - erityisesti Paavalin - konstruoimasta konseptista jo sen olemassaolon alkutaipaleella - ehkäpä jo sen oppisisällön -

evankeliumin - muotoutumisen varhaisvaiheissa.

Lähes kokonaan tuo merkitys- ja tarkoitussisältö hämärtyi ja osin jopa katosi tästä länsimaiseksi kristinuskoksi omitusta ja nimetystä konseptista historiansa ensimmäisten vuosisatojen valinkauhassa. *Elämisen ja kehittymisen konseptina* se epäonnistui lähinnä uskonvaalijoiksi asemissaan asettuneiden ja apostolista uskoa harhaopeilta suojelleiden piispojen - Milanon piispa Ambrosiuksen, latinankielisen Raamatun (Vulgatan) kääntäjän Hieronymuksen, kirkkoisä Augustinuksen sekä arkkipiispa Anselm Canterburyläisen - vaikutuksesta, ja sitten myös monien kirkolliskokousten kristinuskon oppisisältöihin tekemien modifikaatioiden ja erityisesti uskon suojelemiseksi laadittujen uskontunnustusten seurauksena. Omat vaikutuksensa ja muunnelmansa kristinuskoon ovat jälkikäteen tuottaneet myös monet myöhemmät uudistajat ja uskonpuhdistajat - Martin Luther heidän joukossaan.

Ongelma lienee ollut se, että institutionalisoitu kristinuskko ei enää ulkoisen Vapahtajan kuolemaan ja Hänen ylösnousemukseensa tukeutuvien sentimentaalisten pelastus-, sijaissovitus- ja lunastusoppien hetteikössä tiedosta sitä alkukristillistä transsendenttista ulottuvuuttaan - suurta myyttiä ja salaista mysteeriä -, josta apostolit puhuivat. Eivät tiedosta, vaikka se immanenttina - läsnä olevana - elää ja vaikuttaa ihmisen mentaalisisä - henkisessä - rakenteessa ja sisäisessä transsendenttialisessa todellisuudessa.

Pahinta lienee se, että kristinuskko, kirkko ja sen edustajat eivät apologiassaan kykene - tai halua - antautua avoimeen ja syvälliseen keskusteluun kirkon oppeja ja dogmeja epäilevien ja kritisovien, eivätkä edes totuutta vilpittömästi etsivien ihmisten kanssa. Keskustelujen sijasta kirkko pyrkii puolustautumaan oppiensa ilmaisutapoja ja selityksiä ymmärrettävimmiksi muuttamalla. Vaarana tässä kosiskelusta tällöin on se, että konseptissa vielä jäljellä olevat myyttiset ja niihin liittyvät opetukselliset ainekset voivat ymmärrettävimmiksi ja siten nykyihmisille hyväksyttävimmiksi muokattuina - kuten myös nykykielelle käännetty Raamatun tekstit - entisestäänkin latistua. Hajoavan muodon seurauksena voi tällöin myös opetusten aatteellinen

substanssi arvo- ja merkityssisältöineen vähin erin muuttua ja lopullisena epäonnistumisenaan kokonaan pirstoutua.

Eräs nykypäivän, länsimaisessakin kulttuurissa vaikuttava kehitys-sysäys tapahtui n. 500 vuotta kristinopin syntymisen jälkeen. Tämä tapahtui Jumalan profeetta Muhammedille - islamilaisuuden perustajalle - annettuna konseptina. Konseptin välittäjä, joka kertoi olevansa arkkienkeli Gabriel, ilmoitti Muhammedille, että Jumala oli kutsunut hänet suureen työhön, julistamaan Hänen tahtonsa maailmalle.

Tästä tapahtumasta alkoi Muhammedin julistus ja islamilainen oppi levitä arabiheimojen keskuudessa. Profeetan kuolemaa seuranneen sadan vuoden aikana oli islamilaisuus sotajoukkoineen valloittanut laajoja alueita vaikutuspiiriinsä ja levinnyt "islamilaisena unelmana" Egyptiin ja koko Pohjois-Afrikkaan, suurimpaan osaan Espanjasta, Turkkiin, Persiaan, Syyriaan ja ulottanut vaikutuksensa myös Ranskaan, Pohjois-Intiaan ja jopa Kiinaan sekä trooppiseen Afrikkaan asti. Näin Muhammedin arabeille tarkoittamasta uskonnosta kehittyi koko maailmaa kattava, itselleen universaalisuutta vaativa valloitus- ja lähetyssuskonto.

Islamilaisuuden pyhän kirjan, *Koraanin*, ohjeista, säädöksistä ja kielloista kehittyi islamilainen, kaikkia elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan alueita koskeva lakikokoelma - *šari'a* - moraalioppeineen. Tätä kokoelmaa sovelletaan fundamentalistisissa islamilaisissa maissa myös valtiollisessa elämässä vielä tänäkin päivänä. Siinä politiikka, etiikka, talous- ja yhteiskuntaelämä - koko kulttuuri - muodostavat yhden, uskontoon sidotun kokonaisuuden.

Tämä merkitsee hengellisen toteuttamista maallisessa, inhimillisessä kulttuurissa. Ja - muslimien mukaan - hengellisen, täydellisen yhteiskunnan voi toteuttaa vain mies - *mukallaf* -, joka totaalisesti alistuu Jumalan tahdon ja käskyjen nöyräksi toteuttajaksi.

Kuten monet muutkin ihanteellisina alkunsa saaneet ja sellaisina aikansa vaikuttaneet uskonkonseptit, on islamilaisuuskin kokenut alkuuperäisestä uskonsisällöstä harhautuneet muotonsa.

Näistä näkyvimpinä, ns. pyhän sodan, *gihād*'in - mikä alkuperäi-

senä uskonnollisena käsitteenä ymmärrettiin taisteluna omassa itsessä olevaa pahaa vastaan - väärintulkintana vaikuttaa keskuudessamme nyt kiihkoislamilainen fundamentalismi terrorismiin yltyvine ääri-ilmiöineen.

Syyt konseptien epäonnistumisille eivät useinkaan ole olleet *peritystä viisaudesta* johdetun aatteen perussisällössä tai sen perusperiaatteiden ja toteutusten muodoissa ja laaduissa, vaan siihen liittyvien periaatteiden, oppien ja tarkoituserien tulkinnoissa.

Epäonnistumiset ovat aina muodostuneet samoista syistä ja lähtökohdista, so. ihmisten tietämättömyydestä, heidän virheellisistä käsityksistään, uskomuksistaan ja luuloistaan tai sitten heidän säännötömistä pyyteistään ja haluistaan sekä erheellisistä pyrkimyksistään ja niistä johtuvista teoistaan.

Muinainen viisaus tunnistaa näiden inhimillisten syiden päällimmäisenä vaikuttavan lähtökohdan, eli ihmismielen erheen ja samalla suuriman esteen ihmisen ja ihmiskunnan kehittymisen tiellä kohti korkeampaa elämää. Erhe on se, että ihminen samaistaa itsensä ruumiinsa kanssa. Mutta jos - näin *peritty viisaus* toteaa - joku käsittää ihmisen hengen jumalallisuuden omassa itsessään, on taistelu voitettu. Ja tämä oivallus voi syntyä ainoastaan, jos ihmisen omasta sydämestä pulppuaa vakaan aikomuksen puhtaus ja hengen vakavuus, mikä ei synny opiskelemalla tai oppineesta keskustelusta, vaan se syntyy pyrkimyksestä sisimmän *Itsensä* toteuttamiseen.

Tämän erheen paradigmana tapaamme nyt vallitsevassa kulttuurissamme tieteis- ja hyvinvointiuskovaisen ihmisen – itsemme.

Usein *elämisen konseptit* ovat kohdanneet epäonnistumisensa konkreettitan myös niiden tulkitsijoiden ja soveltajien - em. syistä ja seurauksista johtuvasta - ymmärtämättömyydestä sekä heidän ajattelunsa ja inhimillisen toimintansa *ankkurointi- ja suuntapisteen* puuttumisesta johtuen.

Tällöin konseptit ovat saaneet uusia innovatiivisia, käyttökelpotomiksi toisiokonsepteiksi sekä deluusioiksi ja vääristyneiksi dogmeiksi kehittyneitä muotoja.

Edellä sanottuun liittyvä yleispätevä syy konseptien epäonnistumisille kerrotaan - samalla nykyaikamme henkistä taantumaa ja kulttuurimme kriisiä peilaavana kuvauksena - pyhän Kirjamme, Vanhassa Testamentissa. Sen Toisen Aikakirjan luvussa viisitoista sanotaan: *"kauan aikaa oli Israel ilman oikeata Jumalaa, ilman opetusta antavaa pappia ja ilman lakia..."* sekä *"kansaa toimi kansaa vastaan ja kaupunki kaupunkia vastaan"*. Siinä sanotaan lisäksi: *"...ja jokainen teki sitä, mikä hänen omasta mielestään oli oikein"*.

Profeetta Jesaja toteaa kirjansa luvussa 3, jakeessa 12, tilanteen yhteiskunnallisista seurauksista: *"Minun kansani käskijät ovat lapsia, ja naiset sitä hallitsevat. Kansani, sinun johtajasi ovat eksyttäjiä, he ovat hämmentäneet sinun polkujesi suunnan."*

Tekstit kuvaavat osuvasti jokaisen muinaisen traditiomme ja sen sisällön aktualisoitumista toteuttavan sysäyksen - elvyttävän *elämisen konseptin* - edellä ja alla, aina ja kautta aikojen vaikuttanutta yhteiskunnallista tilannetta.

Ne kuvaavat osuvasti myös nykyisessä elämismaailmassamme ja koko länsimaisessa kulttuurissamme vaikuttavia yhteiskunnallisia oireyhtymiä - ateistisia, arvosubjektiivisia ja vulgaarimaterialistisia maailman- ja elämäkatsomuksia yhteiskuntapoliittisine näkemyksiin ja moraalifilosofisine virtauksineen.

Uuden ajan valistuskonseptit

Perityn viisauden näkökulmasta katsottuna epäonnistumisia seuranneissa elvyttävissä *elämisen ja kehittymisen konsepteissa* on aina ollut kysymys muinaisen tradition arvoisällöllä koodatusta ja ”kehityksen lailla” ohjatusta, ihmisen kehittymiseen, eli *henkiseen evoluutioon* - ei siis ”pelastumiseen” - tähtäävästä individualisointiprosessista. Tällaisista intentioista oli kysymys myös ns. uuden ajan alussa dogmatismiinsa jämähtäneen kristinuskon epäonnistunutta uskonkonseptia elvyttämään ja oikaisemaan tarkoitetun valistusfilosofian kohdalla. Tämän konseptin voidaan sanoa jatkaneen 1300-

luvulla keskiaikaiset elämisen muodot syrjäyttäneitä renessanssia.

Vaikka valistuksen konseptin syntyvaiheessa nykyisin tuntemamme luonnontiede oli varsin kehittymätöntä, *perittyyn viisauteen* sisältyvä eettinen elämänfilosofia oli siinä silti vaikuttavaa ja toimivaa. Se oli ajan filosofien keskuudessa syvällistäkin. Kosketuspinta idealismin syvimpään, transsendenttiin sisältöön oli heidän ajatteluisaan edelleen olemassa ja vaikuttamassa.

Syntyvaiheissaan valistuksen konseptiin sisältyivät siis uskonnolliset perusideat kaikkine niissä vielä jäljellä olevine, elämäämme henkisesti elävöittävine myytteineen. Siihen sisältyivät myös humanismi - sivistys ja vapaus - ja humanitaarisuus - ihmisyys ja inhimillisuus - ihanneyhteisöllisine ”*vapaus, veljeys ja tasa-arvoisuus*” -teemoineen sekä samassa hengessä luotune yhteiskunnallisine teorioineen ja projekteineen.

Näin syntyi ja alkoi kehittyä kulttuuriimme uusi, oikaiseva ja palauttava *elämisen konsepti*.

Kehittyessään siitä kuitenkin hävisivät nuo elämäämme henkisesti elävöittävät myytit. Ne, kuten myös idealismi syrjäytyivät vähitellen rationalismiin ja empirismin sekä loogis-analyttiseen tieteenfilosofiaan tukeutuneiden maailmankatsomusten tieltä.

Näin konseptissa ja sen määrittämässä kulttuurissa uskonto ja tie-de joutuivat useasta syystä johtuen keskinäiselle törmäyskurssille.

Seuraus oli se, että tieteestä ja uskonnosta tuli toinen toisensa pois-sulkevia asioita. ”Pois sulkemisessa” perinteisten perusarvojen ja perinteisen moraalin alkulähteet: usko, uskonto ja Jumala siirrettiin syrjään uusien ideologioiden ja materialististen maailmankatsomusten tieltä.

Seuraus oli, että itseriittoiseksi muuttunut länsimainen ihminen ajautui henkisen identiteettinsä menettäen apostasiansa, uskosta luopumisen kynnykselle - ja kynnyksen ylikin. Uskosta luopumisen kynnykselle ovat valistuksen konseptin ja sen konstituoiden, täydellisesti epäonnistuneiden yhteiskunnallisten projektien - varsinkin so-

sialismin - myötä joutuneet myös monet aatteelliset yhteisöt ja uskonnolliset liikkeet - kirkot mukaan lukien.

Uskosta luopumisen seurauksena muinainen traditio syrjäytyi ja unohtui ihmisten tietoisuudesta, jolloin "taivas ryhtyi sulkeutumaan" uuden ajan länsimaiselta, materialistis-tieteelliseksi ja teknologiseksi muuttuneelta kulttuurilta.

Valistuksen konseptien epäonnistumisen myötä myös taide kadotti transsendentin *ankkurointipisteensä*, menettäen näin ihmiskunnan *henkistä kulttuurievoluutiota* ja siten myös ihmistä kasvattavan merkityksensä ja hänen kehitystään edistävän suuntansa.

Ihmisen individualisoitumista konstituoineet *henkisen evoluution konseptit* ja niiden tuottamat yhteiskunnalliset ja maailmankatsomukselliset projektit kokivat viime vuosisadan 60- ja 70-lukujen vasemistolaisen radikalismien mylläkässä lopullisen haaksirikkonsa.

Arvorelativismien ryydittäminä sekä materialistisiksi ja ateistisiksi sekularisoituneina elämisen ja yhteiskunnallisen toiminnan konseptina ne ovat nyt - *"ilman oikeata Jumalaa, ilman opetusta antavaa pappia ja ilman lakia"* - päätyneet umpikujaan.

Tätä "umpikujaa" kulttuurimme kriisinä käsittelemme kirjaseseu-
raavassa luvussa.

Nykykulttuurimme kriisi

Materialismin ansassa

Kuten edellisessä luvussa totesimme, valistuksen konseptin epäonnistumisen yhteydessä ja myötä uskonto ja tiede joutuivat törmäyskurssille. *Perittyyn viisauteen* sisältyvät uskonnolliset perusideat ja modernin ”tieteelliset” käsitykset maailmasta erkanivat toisistaan. Maailmankaikkeuden jumalallista syntyä ja ohjausta ei enää pidettykään itsestään selvyytenä. Tilanteessa ”taivas sulkeutui” länsimaiselta kulttuurilta, jolloin se joutui tieteellis-materialististen maailmankatsomusten ansoihin. Samalla se - elämän ja koko maailmankaikkeuden syntyä, olemusta ja tarkoitusta pohtiessaan – joutui monien, keskenäänkin ristiriitaisten materialistis-luonnontieteellisten tietoteorioiden ja niistä johdettujen selitysmallien kaaokseen.

Näin meille jo varhaiskulttuureissa luovutettu traditio arvomaailmoineen peittyi materialististen elämänkäsitysten kivenkovalla kuonakerroksella.

Vanha viisaus unohtui ja katosi tietoisuudestamme ja samalla kulttuuristamme. Tämän seurauksena elävä, tiedostava ja kanssatekevä tai vaikka vain uskova yhteytemme katkesi transsendenttiin todellisuuteen - elämämme syvimpään sisältöön ja keskukseen.

Näin transsendentti todellisuus katosi arkitajuisen tietoisuutemme kartalta. Elämämme ajautui tilanteeseen, jossa sen, kuten kulttuurimme suunta määräytyi *luovan henkisen todellisuuden* suhteen epäadekvaatin materialistisen ja aistiperäisen vaikutelmallis-kuvitteellisen mielletiedon ja sen tuottamien arvostusten koodaamana. Erilaiset ”arvoiksi” kutsutut arvostelmat, toiveet, pyyteet ja halut ryhtyivät

kamppailemaan keskuudessamme mm. sellaisten toimintojen muodoissa, joita nykyisin kutsutaan tieteksi ja *politiikaksi*.

Elämismaailmassamme tämä merkitsi henkisen ja eettisen taantuman tragediaa, jonka sisällön kirjaamme inhimillisen kulttuurin kriisinä. Kriisimme ilmentymänä elämme - kuten sanottu - materialismin ansassa, jossa uudella ajalla kehittynyt tiede kieltää hengen ja luodun luonnon takana olevan luovan Luonnon - *Natura naturans* - olemassaolon. Se kieltää samalla elämän uskonnollisen arvosisällön ja hylkää sen tieteellisesti irrelevanttina metafysiikkana, haluamatta sille – kuten se sen sanoo - koskaan ”alistua”.

Tässä henkisessä autiomaassa ihminen ja luonto, kuten inhimillinen kulttuurimme saavat olemassaolonsa oikeutuksen vain materialistisen teknokulttuurin ja talouskasvun ehdoilla.

Tässä tilanteessa kulttuurista on tullut viihdettä – *henkisen kulttuurirevoluution* negaatiota. Tässä tilanteessa sivistys on menettänyt alkuperäisen merkityksensä ja tarkoituksensa.

Tunnettu arvosubjektivisti ja loogisen analyysin koulukuntaan kuulunut filosofi Bertrand Russell nimitti nykyisiä materialistisia valtafilosofioita eräiksi hulluuden muodoiksi - ja totesi samaa nykyaikaisessa ajattelussa vaikuttavasta äärimmäisestä subjektivismista.

Tässä yhteydessä voisimme kysyä: *Elämmekö unessa?* - ja vastata kysymykseen: *Elämme!*

Kirjailija Gustav Meyrink (1868 – 1936) kuvaa tilannetta romaanissaan *Golem*: ”*Kun ihmiset nousevat sijoiltansa, niin he luulevat, että ovat vapautuneet unesta, eivätkä tiedä, että he lankeavat aistiensa uhreiksi ja joutuvat uuden, paljon syvemmän unen saaliiksi kuin tuo, josta juuri ovat ponnistaneet ylös.*”

Perityn viisauden referenssien ja niiden luomien maailman- ja elämäntähtäysten puuttuessa tietoisuudestamme olemme henkisessä sielun sokeudessamme estyneet näkemästä elämismaailmojemme koko todellisuutta ympärillämme.

Ranskalainen kirjailija Alexis Carrel kuvaa sokeutunutta tilannettamme kirjassaan *Elämän ikuiset lait* osuvasti: *"Olemme kääntäneet selkämme puille, kukille, veljillemme eläimille ja sille ihanalle laak-solle, jossa aamuautereessa joskus enkelit käyskentelivät rinnallamme. Tyydymme olemaan häviävän pieniä mikrobeja, jotka viettävät surkeata varjoelämää maailmankaikkeuden ammottavassa tyhjyydes-sä harhailevalla tomuhiukkasella. Olemme muukalaisia tässä sala-peräisessä kaikkeudessa, jossa ilomme, kaipuamme ja tuskamme ei koskaan herätä vastakaikua ja josta kaikki henki on suljettu pois."*

Aatteettomuuden ajastamme ”henki on suljettu pois”. Henkinen iden-titeetti on kadonnut kulttuuristamme. Perinteinen, uskonnollis-filoso-finen arvoelämä on pirstoutunut keskuudessamme. Pirstoutumisen seurauksena suurella osalla meistä nykyihmisistä ei ole enää selkeää maailmankuvaa eikä tähän liittyvää arvojäsennystä ja -järjestystä tie-toisuudessaan - ei myöskään tietoisuutta elämämme merkitys- ja tar-koitussisällöstä.

Tarkoituksettomuuden tyhjiössä

Tieteellis-materialistisen elämismaailman todellisuudessa ihmiselä-män tarkoitusperiä ja merkityksiä peilaava ajattelu näyttäytyy täysin tuntemattomana toimintana. Tämän ajattelun puuttuminen on johta-nut meidät ja elämämme tarkoituksettomuuden tyhjiöön.

Tarkoituksettomuuden tyhjiössä emme kykene löytämään vasta-uksia ihmisinä olemisen probleemiin emmekä yleispäteviä ratkaisuja tai universaaleja malleja siitä, miten meidän tulisi elämismaailmam-me järjestää. Tämä tyhjiö vaikuttaa keskuudessamme kollektiivisena massailmiönä - joukkoneuroosina ja mielekkyysskriisinä. Tässä krii-sissä yksilöllisyytemme, vapautemme ja vastuamme sekä luova ajat-telumme ovat sotkeutuneet kaikenosaavan ja kaikkitietävän jouk-kointelligenssin tallattavaksi. Samalla meidät on "lomautettu" tai jo-pa ”irtisanottu” elämäntarkoituksistamme sekä niihin liittyvistä teh-tävistämme!

Löytämättä tarkoitusmielekkyyttä arkiselle, arvoköyhälle, arvokadon kohdanneelle elämälle pakenemme paineitamme aistillis-elämykselliseen keinomaailmaan - hauskanpitoon -, tuottaen siten itsellemme hetken mielihyvää, helpotusta ja turtumusta sekä tasapainon ja turvallisuuden tunnetta luovia epätarkoituksia viihde-, knick-knack-, sportti- ja töllötyskulttuuriin sidottuina *hullabaloo* -elämyksinä.

Elämismaailmassamme vanhoista perinteisistä perusarvoista johdettu etiikka hyvän ja pahan, oikean ja väärän moraalikoodineen koetaan oikeistolaiseksi, modernin yksilön vapautta rajoittavaksi ja kahlitsevaksi kontrollin välineeksi. Totta kai, sillä arvokadossamme oma, itse valittu ja itse tehty arvojärjestelmä tekee, ilman arkaaisten - vanhanaikaisten - ja vaativien perusarvojen pakottavaa painolastia, hyvinvointiuskovaisesta elämästämme helpomman ja vaivattomamman - ja "onnellisemman".

Materialismin ansassa olemme kietoutuneet aistittavien ilmiöiden epätodelliseen maailmaan, josta nyt haparoiden etsimme ulospääsyä - etsimme sitä niillä samoilla keinoilla, joilla olemme kietoutumisen toteuttaneet.

Näin tästä kietoutumisesta on meille monille tullut elinikäinen paradoksi. Paradoksi on myös se, että kietoutumisessamme olemme priorisoineet suurimmaksi huoleksemme talouskasvun oman *henkisen evoluutiomme* ja samalla koko ihmiskunnan *henkisen kulttuurirevoluution* kustannuksella.

Vaikka olemmekin kietoutuneet aistittavien ilmiöiden maailmaan ja vaikka tietoisuus elämän todellisesta *ankkurointi- ja kiintopisteestä* onkin meiltä kadoksissa, se on kuitenkin olemassa tietoisuutemme periferiassa - ja sen löytämistä kohden olemme kaikesta huolimatta matkalla.

Tarkoituksettomuuden tyhjiössä tiedostamme matkastamme kuitenkin vain pilkottuja episodeja. Olemme henkisesti eksyksissä! Emme lainkaan tiedosta sitä, mitä elämässämme todella tavoittelisimme - ja mitä meidän pitäisi elämän vaelluksellamme tavoitella. Matkamme mielekkyys määräytyy vain kohtaamiemme episodien

mielekkyyksinä. Elleivät ne meitä miellytä, palaamme herkuttelemaan edellisillä elämyksillämme, jolloin matkamme katkeaa, taantuu tai kiertää samaa kehää yhä uudelleen.

Se, mihin näin sitoudumme, näyttäytyy pahimmillaan paljaana aineellisen hyödyn ja mielihyvän ahneena tavoitteluna ja siitä seuraavana välinpitämättömyytenä kanssaihmissämme ja viime kädessä myös omaa itseämme, arvoamme ja elämämme tarkoitusta kohtaan. Samanlaisella matkalla on myös nyky-yhteiskuntamme kulttuureineen. Olemme "Titanicin kyädissä" henkisen maailman pakolaisina.

Murroksen aika

Elämämme kokonaisuus on materialismin ansassa hajonnut sirpaleiksi; elämme merkityksettömyyden ja tarkoituksettomuuden tyhjiössä. Tutkija ja kuuluisa psykiatri C. G. Jung sanoo tästä nasevasti: *"Merkityksen puute riistää elämästä sen täyteläisyyden ja merkitsee sen vuoksi sairautta."*

Samalla elämme murroksen ja muutoksen ajassa - kulttuurikriisissä -, jota voitaisiin kutsua myös henkisen ja eettisen taantumien ja aatteellisen hajaannuksen aikakaudeksi tai – konkreettisenä syy- ja seurausilmiönä - aineellisten kasvuideologioidemme kriisiksi.

Tämän kriisi-ilmiön myötä elämme hyvinvointiyhteiskunnassa, missä hyvinvointi on luotu painettujen seteleiden, tavaralla, vaurastumisella ja mielihyvällä lasketun onnellisuuden varaan. Tällaisen, sortuneille illuusioille perustuvan, lähinnä vasemmistolaisella sosiaalipolitiikalla ja -demagogialla konstituoidun "hyvinvoinnin" tarkoituksen määrittää hyvinvointiuskovaisuus ja hedoninen utilitarismi aineellisen hyödyn ja mielihyvän tavoitteluineen.

Seitsemän EU-maan presidentin heinäkuisen (2005) sanomalehtimanifestin mukaan EU-politiikassakin keskitytään kasvuun, työllisyyteen ja vaurastumiseen sekä globalisaatiossa pärjäämisen ja sen voimien muokkaamiseen. Tähän liittyvää, apologeettista argumentointia edustivat kirjoituksessa lanseeratut vaurastumis-, kasvu-, sosi-

aalisuus- ja solidaarisuusvaikuttimet ja -houkuttimet sekä etu- ja hyötyargumenteilla höystetyt kosiskelut.

Presidenttien manifestin sisällöstä päätellen Unionin olemassaolon tarkoituksia koskevat ”keskeiset eurooppalaiset kysymykset” näyttävät olevan - niitä *perityn viisauden* suunnalta tarkasteltaessa - sekä lähtökohdiltaan, että perusasetuksiltaankin levällään. Intressiensä kaaoksessa seikkailevat EU-toimijat eivät näytä tiedostavan sitä, minkälaisiin arvoihin tämä ”hyväksi hankkeeksi” kutsuttu EU pitäisi ankkuroida ja minkälaisiin päämääriin sen toiminta tulisi suunnata!

Elämme – kuten näyttävät EU-toimijatkin elävän - toteutumattomien toiveiden ja illuusioiden maailmassa - kulttuurientropian lumotussa puutarhassa.

Kulttuurientropiassa - hajeessa - elämäämme ja toimintaamme hallitsevat ns. modernit, materiaaliseen kasvuun ja edistykseen tähtäävät tieteellis-taloudelliset projektit. Hajetta lisäämässä toimii ja vaikuttaa lukuisa joukko sopulisyndroomassa elävien sosieteettilaumojen harhaanjohtajia poliittisine, taloudellisine ja byrokraattisine valtarakenteineen. Maailmankatsomustensa sekä vaihtoehto- ja alakulttuuriensa puitteissa - ja usein kaupallisen median myötävaikutuksella - nämä intressiryhmät toteuttavat sellaisia palautumattomia prosesseja, jotka eivät hyödytä ketään, eivät edistä ihmisten henkistä, eivät yhteisöjen eettis-sosiaalista eivätkä niiden taloudellistakaan kasvua. Yhteiskuntien kehittymisen ja niiden taloudellisenkin edistymisen sijasta ne sen sijaan hävittävät yksilöiden ja yhteisöjen henkisiä, kuin myös heidän psyykkisiä ja aineellisia voimavarojaan.

Näiden ihmisryhmien destruktiivista vaikutusta eivät demokraattiseksi sanotut yhteiskuntarakenteet kykene - *perityn viisauden* perusarvojen, perinteisen moraalin ja säädyllisyydenkin puuttuessa kulttuuristamme - laeillaan, ei säännöillään eikä sopimuksillaankaan torjumaan.

Tässä tilanteessa valta- ja etupiiriryhmittymien ohjaama, käskettävä ja säädeltävä nyky-yhteiskuntamme näyttäytyy yksiarvoisena, konformisena joukkona.

Konformismi on yksilö- ja yhteisövapaudelle, samoin kuin kaikelle kehitykselle yhtä vaarallista kuin totalitarismi, sillä joukot alistavat yksilöt joukkosidonnaisuuteen sekä joukkoidentiteettiin ja salpaavat näin yksityisten ihmisten ja samalla yhteiskunnan henkisen, eettisen ja sosiaalisen kehityksen.

Konformismiin perustuvalla poliittisella ajattelulla ei ole minäänlaista *perittyyn viisauteen* eikä sen arvomaailmaan kohdistuvaa syvyyttä - sellaista, joka johtaisi yksilökohtaiseen vastuuntuntoon yhteiskunnallisesta päätöksenteosta.

Tällaista tilannetta hyvinvointikonsepteineen ei voida enää ylläpitää. Emme voi rakentaa tulevaisuuttamme vain kasvuajattelun, aineellisten arvojen, aineellisen hyödyn ja niiden tuottaman elämyksellisen mielihyvän varaan.

Pelkästään ympäristöpoliittisena kysymyksenä joudumme ratkaisemaan sen, mitkä kasvu ja edistystä konstituoivat projektit voidaan jatkossa aktualisoida. Tämä tilanne on osaltaan johtanut yhteiskuntamme, kuten myös yksityisen ihmisen kulttuurikriisiin sekä tätä kautta murroksen ja muutoksen aikaan.

Muutoksen vaade

Perityn viisauden unohtamisesta johtuvaa tieteen ja uskonnon välistä keskinäistä sovittelua ja sanaharkkaa on jatkunut nyt kuitenkin jo lähes viisisataa vuotta elämismaailmaamme ja kulttuuriimme kohdistunein faustisin seurauksin.

Edellä sanottu osoittanee, että ihminen ja ihmiskunta elävät tällä hetkellä hämmentävässä tilanteessa: kulttuurikriisissä sekä murros- ja muutosvaiheessa, jossa tulevaisuus näyttäytyy varsin epäselvänä ja monenlaisia uhkakuvia sisältävänä visiona.

Elämme kriisikohtaa ja samalla arvojemme myllerryksen aikaa maailmanlaajuisena ja ehkäpä myös merkittävänä historiallisena tapahtumana. Tilanteessamme monet asiat ovat tulleet meille ongel-

mallisiksi. Meille näyttäytyy epäselvänä se, mihin olemme menossa, sillä laatimamme kehitysmallit eivät enää päde elämämme kokonaisuuden monimutkaisessa järjestelmässä. Elämismaailmamme globaalisuus tekee tulevaisuuden skenaarioistamme ja suunnitelmistamme vain kapea-alaisia hahmotelmia. Tässä tilanteessa monet ihmiset kysyvätkin: *Olemmeko jo tuhonneet tulevaisuutemme?*

Olemme taivaltaneet kapeaa polkua, jonka suunta on osoitettu ja päämäärä viitoitettu yksipuolisen materiaalisen kasvun ja aineellisen mielihyvän tavoitteilla. Pyrkimys hyvinvointiin sekä siihen liittyvään elämänlaatuun ja onnellisuuteen on tuolla polulla muuttunut aineellisen yltäkylläisyyden tavoitteluksi.

Yhteiskuntamme on joutunut kriisiin, joka on – kuten sanottu – länsimaisen elämänmuodon, kasvun ideologioiden ja omien halujemme kriisiä.

Näyttääkin siltä, että tieteellis-materialistisesta maailmankuvastamme juontuvan arvotyhjien murroksineen ja henkisine kulttuurikriiseineen aiheuttaneen valistuskonseptin ja liberaalis-humanistisen valistusfilosofian sekä siihen liittyvän materialistisen arvomaailman neljä vuosisataa jatkunut elämäntarina on tullut tiensä päätepisteeseen.

On tullut pysähtymisen aika - aika koota materialististen pyrkimysten, häikäilemättömän, repivän ja saalistavan elintasotaistelun hajalle sinkoamat sirpaleet yhteen. Meille on tullut aika ryhtyä rakentamaan ihmistä ja koko ihmiskuntaa ehyeksi; rakentamaan sopusointuista ja rauhanomaisesti toimivaa yhteiskuntaa; rakentamaan sitä vapaista, totuudellisista ja oikeamielisistä sekä kokonaisvaltaisesti ajattelevista ja toimivista ihmisistä. Tämä on *kulttuurimuutoksen vaade!*

Mietittäväksemme tulee siis se, miten länsimainen kulttuuri saadaan jälleen oikeille, *henkisen evoluutionsa väylille; mistä pitäisi aloittaa...*

Varoittavia ja kehottavia ääniä

Varoituksia tulevasta

Kasvuideologioiden rajoista on meille huomauteltu jo monesti, monilta suunnilta. Reaktiomme huomautuksiin ovat olleet usein voimakkaan torjuvia. Asenteemme ja tilanteemme eivät ole muuttuneet mitenkään. Huomautelijat on vain leimattu tuomiopäivän profeetoiksi ja huomautukset haihatteluksi ja konfabulaatioksi - satuiluksi ja harhatarinoinniksi - tai elämästä vieraantuneiden, pettyneiden ihmisten pessimismiksi. Monien tiedemiesten ja tiedeyhteisöjen mielestä kasvuideologioiden uhkakuvien maalailu ei olisi edes sallittua.

Sallittua tai ei - nykyiseen riskiyhteiskuntaamme kohdistuu kuitenkin entistä enemmän apokalyptisia visioita kaikkine megatrendeineen: taloudellisine kriiseineen, globalisaatioineen, kasvihuoneilmiöineen ja ilmastomuutoksineen sekä mm. geenimanipulaation ja kybernetiikan vielä tuntemattomine seurauksineen.

Kulttuurifilosofiassa on jo kauan puhuttu länsimaisen kulttuurin tulevasta kriisistä. Kulttuurimme on ennustettu sisäisistä syistä johtuen joutuvan kehitysvaiheeseen, mikä johtaisi sen pikaiseen perikatoon.

Näin on ennustanut mm. kulttuuri- ja arvofilosofi Oswald Spengler (1880 - 1936) tunnetussa teoksessaan *Länsimaiden häviö*. Syyn tilanteeseen osoitti aikoinaan myös Friedrich Nietzsche (1844 - 1900), todeten länsimaisen hengenelämän joutuvan ennen pitkään sisäisen häviön ja hajaannuksen tilaan. Tällainen tila syntyy silloin, kun kulttuurin, samoin kuin moraalin sekä poliittisen ja yhteiskunnallisen elämän, sen muotojen, tapojen ja jopa teoreettisen ajattelunkin lopullisena pohjana olevat uskonnolliset käsitykset tulevat epäi-

lyn, arvostelun tai tieteellisen tutkimuksen alaisiksi. Tällöin niiden totuusarvo vähenee uusien katsomusten, erilaisten ideologioiden ja teorioiden paineessa - kuten näyttää nyt, valistuksen epäonnistuneen konseptin seurauksena tapahtuneenkin.

Saksalainen filosofi Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770 - 1831) profetoi tilanteen muuttuvan yltäkylläisyyden ja puutteen näytelmäksi ja näihin molempiin liittyväksi fyysisen ja eettisen degeneroitumisen esitykseksi.

Nietzschen useasti siteerattu väite, *"Jumala on kuollut"* sopii tilanteeseen metaforana. Hän on "kuollut", mutta vain arkitietoisuuttamme sekä elämäämme ja inhimilliseen kulttuuriimme liittyviä arvoja, etiikkaa ja toimintaa koskien. Tässä merkityksessä valistuksen konseptin epäonnistumisen havainnut Nietzschekin lienee tarkoittanut lausahduksensa ymmärrettäväksi.

Em. ranskalainen ajattelija ja kirjailija Alexis Carrel on kirjaan, *Elämän ikuiset lait*, todennut nykyisten moraaliteorioiden mukaisen elämisen demokraattisten kansojen keskuudessa omituisesti kärjistyneen ja lopulta kehittyneen todelliseksi sairaudeksi. Hän pitää tähän syynä vapauden sokeaa palvontaa, jonka olivat valistuksen vuosisadan filosofit panneet alulle. Tämän ja *"järjen nimissä tapahtuneen perinteisten oppien ivailun"* - näin hän toteaa - seurauksena *"alkoi lopullinen taistelu niitä sääntöjä vastaan, joita esi-isämme olivat käyttäytymisessään noudattaneet ja jotka perustuvat sekä ihmiskunnan tuhansien vuosien aikana saavuttamiin kokemuksiin että kristinuskon moraaliin."*

Onko tuo sairaus sitten integroitumassa maailmanlaajuisiksi, hallitsemattomiksi kriiseiksi ja katastrofeiksi? Ovatko sen aiheuttamat "naarmut" maailmassamme muuttumassa haavoiksi ja parantumattomiksi tulehduksiksi? Olemmeko kompastumassa tulevaan, sairastumassa parantumattomaan tautiin, jonka siemenet itävät ja oireet näkyvät mentaalisenä agnosiana ja taloudellisesti-fyysisinä kriiseinä nykyisydessämme.

Näin lienee tapahtumassa, näin väittävät jo useat tulevaisuuden

tutkijatkin. Heidän mukaansa tulevaisuutemme - ilman asiaan ratkaisevasti vaikuttavia nopeita toimenpiteitä, elinolojemme muutoksia ja rajoituksia - näyttää lohduttomalta. Vakavaksi tilanteen laukaisee yksinomaan jo se, että maapallon aineelliset voimavarat ja luonnon kestävyys eivät yksinkertaisesti riitä, jos väestön ja teknologian vaatiman energian kasvu jatkuu nykyisellä vauhdilla.

Aihe on kuuma! Sitä on käsitelty kansainvälisissä ja kansallisissa järjestöissä ja instituutioissa, tutkimuslaitosten raporteissa, poliittisen toiminnan sektoreilla, laajassa futurologisessa kirjallisuudessa sekä sanomalehtien palstoilla ja muissakin tiedotusvälineissä. Aiheen ympärille on perustettu yhteisöjä, poliittisiksi puolueiksi muodostuneita liikkeitä ja kansalaisjärjestöjä. Näiden yhteisöjen sanomat, kuten laadittujen tutkimusten, raporttien, kirjoitusten ja käytyjen keskustelujen johtopäätökset kulttuurimme ja ympäristömme tilasta ovat lievempiä, pehmenettyinäkin ennusteina olleet lukijaa ja kuulijaa mykistäviä... rajuimmat niistä ovat saaneet laatijansakin ymmälle.

Varoitusten äänet ovat kaikuneet! Ensimmäisten taloudellisten vaikeuksiemme ilmaantuessa ns. öljykriisin muodossa 1970-luvulla, monet kansainväliset asiantuntijat varoittelivat meitä jo tuolloin lähestyvistä katastrofista. He totesivat meidän elävän kuitenkin vasta "helvetin esikartanoissa" tuleviin vuosikymmeneihin verrattuna.

Varoittavissa puheenvuoroissa eniten esillä ollut, lähes saturaatiopisteeseen asti käsitelty ja puhuttu aihe on ollut erityyppisten vaikeuksien - lamojen, kriisien, katastrofien ja sitten jopa täydellisen globaalin tuhon - povaaminen kulttuurillemme. Näissä yhteyksissä puhutaan yleisesti koko maapallon laajuisista, nykyisistä ja etenkin tulevista ongelmista: liikakansoituksesta, ravinto- ja energiapulasta, biosfäärin saastumisesta, taloudellisesta romahduksesta, työttömyydestä, tietotulvasta, huumeista, jne. sekä näiden haitallisista, koko ihmimillistä kulttuuriamme uhkaavista megavaikutuksista.

YK:n entinen pääsihteeri, U'Thant, joka oli katsellut maailman näyttämöjä niiden eräältä parhaimmalta näköpaikalta, lausui jo vuonna 1969 hätkähdyttävän dramaattisen varoituksen ja profetian

johtopäätöksenä näkemästään ja - kuten hän sanoo - saamistaan tiedoista. Hänen mukaansa YK:n jäsenillä olisi mahdollisesti 10 vuotta aikaa sopia erimielisyytensä ja ryhtyä koko maailmaa kattavaan yhteistyöhön kilpavarustelun estämiseksi, ympäristön parantamiseksi, ihmiskunnan räjähdysmäisen kasvun jarruttamiseksi ja kehitystyöhön tarvittavan lähtövoiman löytämiseksi. Mikäli tuona aikana ei tällaista yhteistyötä kyettäisi käynnistämään, silloin nämä ongelmat saavuttaisivat hallitsemattomat mittasuhteet.

Ensimmäisten 1960- ja 1970-luvuilla varoituksia esittäneiden ja sanomansa kirjallisessa muodossa viestittäneiden luettelo on laaja. Varoituksia monen muun kirjoittajan joukossa ovat esittäneet mm.: Pierre Bertaux (*Ihmiskunta käännekohdassa*), Peter F. Drucker (*Muuttumisen aika*), Kai Curry-Lindahl (*Elinympäristönne tulevaisuus*), Gordon Rattray Taylor (*Uuteen parempaan maailmaan*), Charles A. Reich (*Uuteen maailmaan*).

Näiden ja ns. Rooman klubin laatimien tulevaisuuden skenaarioiden jälkeen on nykyisen tilanteemme arviointi ja tulevaisuutemme maalailu jatkunut nopeutuvalla tempolla jo yli parinkymmenen vuoden ajan. Yhteistä kieltä asiassa ovat ryhtyneet puhumaan eri alojen tiedemiehet, fyysikot ja taloustieteilijät, kuin myös vihreiden liikkeiden humanistit - ja vieläpä teologit ja poliitikotkin.

Jotkut "näkiäjät" ovat lähestyneet asiaansa maailmaa ja jopa maailmankaikkeutta edellä mainittuja aineellisia, taloudellisia ja ekologisia rajoja arvioivia ja käsitteleviä tutkimuksia kokonaisvaltaisemmin - ja joskus myös populistisemmin. Eräs heistä, ruotsalainen diplomaatti Rolf Edberg, lienee täysin tosissaan ladatessaan kirjassaan, *Vid trädets fot "maallikon syysmietteitä"*: *"Missään tapauksessa ei ole epäilystäkään siitä, että tähänastinen kurssimme vie kohti ekologista tuhoa"* ja edelleen: *"mutta yhden maapallolla asuvan olennon aiheuttama mullistus biosfäärissä ei avaa mahdollisuuksia uuden elämän syntyyn... se laskee lopullisesti esiripun elämän draaman eteen tällä avaruuden sirusella."*

Nykyihmisten hyvinvointiuskovaista elämänsisältöä kosketellen

hän toteaa: *"Hyvinvoinnin aalto pyyhkäisee yli maapallon, ja pian se on asumaton."*

Intialainen filosofi Sarvepalli Radhakrishnan on todennut aiheesta: *"Ilman henkistä uudelleensyntymistä tulevat tieteelliset saavutukset tuhoamaan meidät. Elämme ihmiskunnan kohtalon käänteen tekeviä päiviä."*

Nämä varoitusten sanat ”kohtalon käänteen tekevästä päivästä” eivät ole paljoakaan meihin vaikuttaneet. Niitä ei ole joko ymmärretty; ne on sivuutettu ajalla vieraana haihatteluna; ne on ohitettu tahallisesti eri intressi- ja edunvalvontaryhmille hankalina seikkoina tai sitten - hetken vaikutettuaan - ne ovat peittyneet unohduksen pehmeällä hunnulla.

Kysyä voidaan: Ovatko nuo varoittelijat ja maailmantapahtumien peruskysymyksiin huomiotamme kiinnittävät ennustelijat sitten nähneet ja tiedostaneet jotain sellaista yhteiskuntamme nykytilanteeseen liittyvää, jota me emme nyt loogis-analyttisen ajattelumallimme ja materialististen kulttuuriarvojemme takaa näe - tai halua nähdä?

Ehkäpä he ovat! Ehkäpä he - kurkistaessaan aikamme henkiseen arvotyhjiöön - ovat nähneet kulttuurimme ja yhteiskuntamme tilanteen läpi, havainneet ja ymmärtäneet tilanteen seurausten ja niiden syiden keskinäiset yhteydet.

Yhtäkaikki... seurauksena päämäärättömästä hoipertelusta yhteiskuntamme on nyt joutunut henkisten arvojen tyhjiöön, mikä kulttuurimme arkitodellisuudessa näyttäytyy Hegelin profetian toteutumana, *yltäkyläisyyden ja puutteen näytelmänä sekä eettisen degeneroitumisen esityksenä...* ja jopa fyysisten rakenteiden destruktiona.

Toimittaja, valtiotieteiden maisteri ja neuvottelukuntamme jäsen Asko Vuorjoki kirjoitti tilanteesta julkaisemamme kirjan *Ihminen toiminnan todellisuuden* johdannossa: *"Meidän aikamme tieteellismaterialistinen maailma on jo pitkään ollut pahasti naarmuilla ja materialistisen maailmankatsomuksen ansassa. Kulttuurimme on kadottamassa henkiset perustekijänsä, maa on saastunut asukkaittensa alla ja yllä, maan päällä vallitsee eräänlainen "kosminen hätätila".*

Ihmisten välinen lämpö on huvennut oman onnen tavoitteluun, kii-reeseen ja stressiin. Nykypäivän ihminen on vieraantunut itsestään, kanssaihmisistään ja luonnosta. Hän on muuttunut markkinahyödyk-keeksi, jolle totuus ja ihmissuhteet ovat käyttötavaraa. Maailmasta on tullut suunnattoman ruokahalumme suunnaton kohde. Me olemme muovautuneet automaateiksi. Emme osaa rakastaa, emme antaa tai edes ottaa vastaa lämpöä. Sen sijaan osaamme kyllä vaihtaa persoonallisuuspaketteja ja toivoa, että kauppa on edullinen”.

Apokalyptisia ja allegorisia visioita

Maailmanloppuun yltävää katastrofia on tunnetun historiamme aika-na ennustettu ja odotettu jo useita kertoja tapahtuvaksi. Vastaavia ennustuksia on edelleenkin voimassa, ja päivittäin niitä laaditaan li-sää.

Vanhimmat varoitusten äänet löytyvät Pyhän Raamatun apoka-lyptisista ja eskatologisista kirjoituksista, joiden vaikeasti tulkitta-viin, symbolisiin ja allegorisiin teksteihin muinaiset profeetat kääri-vät ja verhosivat näkynsä. Monikaan heistä ei ole - ei edes Nasaretin profeetta (Mt. luku 24) - esittänyt ennustustaan yhtä selkein ja suurin sanoin kuin profeetta Jesaja kirjansa "maailman tuomiota" koskevas-sa luvussa 24, jakeissa 1 - 9, joista ensimmäinen jae kuuluu: *"Katso Herra tekee maan tyhjäksi ja autioksi, mullistaa maan muodon ja ha-jottaa sen asukkaat."*

Tuo Jesajan Kirjan kohta ja monet vastaavat profetiat voisivat ai-van hyvin olla uskonnollisen vakaumuksen omaksuneiden futurolo-giemme vain hieman nykykieltä kaunopuheisemmin ja vertauskuval-lisemmin laatimaa tekstiä.

Profeetta Jesaja sanoo ja ennustaa kirjansa luvussa 8, sen jakeessa 20, tästä tilanteesta painokkaan varoittavasti: *"Pysykää laissa ja to-distuksessa! Elleivät he näin sano, ei heillä aamunkoittoa ole."*

Ehkäpä meidän olisi hyvä kysyä ja pohtia sitä, mistä tuossa "lais-sa pysymisessä" oikein on kysymys, ja mistä siinä hämmästyttävässä

analogiassa, joka vallitsee muinaisten kansojen elämää ja kansojen kohtaloa luotaavien profetioiden ja nykyisten tulevaisuuden skenaarioiden välillä. Mitä itse asiassa nuo muinaiset, oman aikansa "futurologit" ovat halunneet viestittää?

Sisältävätkö heidän vertauskuvalliset viestinsä ja varoituksensa ikuisiin elämänlakeihin liittyvän esoteerisen sanoman kohdistettuna yleispätevänä kaikille aikakausille?

Mikäli näin on, silloin nuo apokalyptiset ennustukset ovat maailmankaikkeudessa vallitseviin syy- ja seuraussuhteisiin liittyvien merkitysten ja tarkoitusten tasoilla ilmeneviä allegorioita, jotka näin ollen sivuavat ajan ja paikan käsitettä omassa havaintotajunnassamme vain vertauskuvallisina malleina. Tällöin ne olisivat maailman, elämän, yhteiskunnan ja yksityisen ihmisenkin deterministisiä syy- ja vaikutussuhteita kuvaavina opasteina ja referensseinä sovellettavissa kaikissa jaksoittain syntyvissä, kehittyvissä ja sammuvissa maailmantapahtumissa.

Jos näin on, ilmestysten ja niistä tulkittujen ennustusten vertauskuvalliset sanomat, varoitukset ja ohjeet pätevät syiden ja seurausten lakien mukaisesti kaikissa tilanteissa - elämismaailmaamme ja kulttuuriimme sekä kaikkeen, yksilölliseenkin toimintaamme liittyvissä tapahtumissa.

Skenaarioista kehotuksiin

Viime vuosina esitettyjen tulevaisuuden skenaarioiden johtopäätös-sarjat eivät ole olleet yhtä kokonaisvaltaisia eivätkä siten "merkitysten tasoille" yltäviä kuin aikaisempien selvitysten.

Tietovyöry on teknologisen ja materialistisen kehityksen, kuin myös yhteiskunnallisen muutosnopeuden myötä tukkinut aistiemme vastaanottokanavia ja ajattelumme verkostoja siinä määrin, että kykenemme käsittelemään, käsittämään ja tulostamaan enää vain tapahtumatodellisuutemme muutosprosesseihin ja tilanteisiin sisältyviä yksittäisiä ilmiöitä ja niihin liittyviä vähäisiä, partikulaarisia osako-

konaisuuksia.

Tilanteesta johtuen olemme nyt joutuneet – kuten sanottu – kulttuurimme murros- ja muutosvaiheeseen. Elämme aikakausien vaihtumiseen liittyvää käännekohtaa sekä samalla arvojemme myllerryksen aikakautta maailmanlaajuisena ja ehkäpä myös merkittävänä historiallisena tapahtumana. Tässä tilanteessamme kohtaamme kulttuurimme suunnanmuutokseen ja sen kehittymiseen kohdistuvia haasteita.

Haasteet ovat viime kädessä elämän todellisten arvoperusteiden, myyttien ja metafysiikan - uskonnon ytimen - jälleenlöytämisen sekä muinaiseen *perittyyn viisauteen* ja perinteisiä henkisiä arvoja kunnioittavaan traditioon paluun vaateita.

Näihin vaateisiin liittyy neuvoja ja kehotuksia siitä, että meidän olisi opittava ymmärtämään ja kunnioittamaan toisten - aikaisempien - aikakausien viisaitten työtä - *perittyä viisautta* - ja että meidän olisi sen valossa aloitettava arvokeskustelu - sellainen keskustelu, jossa nykyistä, tieteellis-materialistista hyvinvointiyhteiskuntaa määrittävät "arvot" joutuvat perusteellisen uudelleen arvioinnin kohteiksi.

Näin tulisi käydä myös nykymaailmassamme vallitsevalle tieteellis-materialistiselle maailmankatsomukselle sekä itseriittoiselle, kaikkitietävälle rationalismille, jotka kunnatkin ovat eräät elämäämme eläväksi tekeviä myyttejä tuhoavista sairauksista.

Rooman klubi toteaa toisen raporttinsa, *Ihmiskunnan päämäärät*, loppukomentissa, että ihmiskunta tarvitsee välttämättä uuden aktiivisen yhteistyön ja solidaarisuuden hengen voidakseen vastata meidän aikamme haasteeseen. Tätä "henkeä" tuossa loppukomentissa kutsutaan "valistuneeksi humanismiksi". Tämän kirjusen laatijat kutsuvat sitä *perityn viisauden* konstituomaksi uskonnollis-filosofiseksi maailmankatsomukseksi.

Rooman klubi antaa tässä raportissaan meille myös neuvon "*viimeisenä ajatuksenaan*", jonka mukaan ihmisen täytyisi nyt tutkia itseään, päämääriään ja arvojaan yhtä perusteellisesti kuin sitä maailmaa, jota hän pyrkii muuttamaan.

Työvaliokuntansa vuonna 1992 julkaiseman raportin, *Ihmiskunnan vallankumous*, Rooman klubi sanoo olevan "*yleismaailmallisen solidaarisuuden vaatimuksen*". Tässä raportissa sanotaan ihmiskunnan olevan ideologisessa ja poliittisessa tyhjiössä maailmanlaajuisten ongelmien edessä, joita merkityksensä menettävät kansallisvaltiot eivät pysty ratkaisemaan.

Ihmiskunnan ainoana toivona raportti korostaa oman edun tavoittelun ja nurkkapatrioottisuuden hylkäävää yhteistyötä sekä tähän liittyen toiminnan ja moraalin määrittävien yksilöllisten arvojen tärkeyttä ja viisautta kartuttavaa yksilöiden henkistä kehittymistä. Selviytyäkseen jatkossa, olisi ihmiskunnan lisättävä myös omaa ymmärrystään, tehtävä useita aineellisia uhrauksia ja opittava - raportissa siteeratun brittiläisen historioitsijan, Arnold Toynbe'n sanoin - "*elämään ikään kuin se olisi yhtä perhettä.*"

Futurologi Robert L. Heilbroner pitää kirjassaan, *Ihmiskunnan uhkapeli*, mahdollisena sitä, että jälkiteollinen yhteiskunta kääntyy monien esiteollisten yhteiskuntien suuntaan ja tutkii mieluummin sisäistä kokemista kuin ulkomaailman faktoja ja aineellisia saavutuksia. Hän ennustaa, että traditio ja rituaali - elämän tukipylväät - rehabilitoituvat vielä ikivanhaan arvoonsa elämän oppaina ja lohtuna, ja että taistelu yksilöllisistä, varsinkin aineelliseen päämäärään tähtäävistä saavutuksista, väistyy syrjään yhteisesti määrättyjen ja hyväksytyjen tavoitteiden tieltä.

Futurologina ja taloustieteilijänä tunnettu E. F. Schumacher toteaa kirjassaan, *Pieni on kaunista*, että tärkein tehtävämme on kääntyä pois nykyiseltä tuhoon johtavalta tieltä. Kirjansa hän päättää ajatuksiin siitä mitä me nyt voisimme tehdä ja toteaa, että "*me voisimme panna oman sisimpämme järjestykseen. Siinä meitä ei opasta tiede, eikä teknologia, vaan siinä meitä voi yhä opastaa ihmiskunnan 'peritty viisaus'*".

Omalta osaltamme olemme julkaisemissamme kirjoissa esittäneet nyky-yhteiskuntaamme koskettelevia kriittisiä - ja varoitteliakin - puheenvuoroja.

Samalla kun ne ovat tarjonneet lukijalleen selityksiä nykyisiin, murroksen ja muutoksen ajan ongelmiimme, ne ovat tarjonneet heille myös eräänlaisen, elämämme todelliseen *ankkurointi- ja kiintopisteeseen* kytkeytyvän, kuin myös E. F. Schumacherin em. ajatuksessa kiteytyvän "*pelastussuunnitelman*" perusaineksia - vaikkakaan ei itse suunnitelmaa. Sillä sen ja siihen liittyvän todellisuuden oivaltamisen, laatimisen ja toteuttamisen tulee pitäytyä jokaisen yksilön oman ymmärryksen ja vapaan tahdon varassa. "*Ihminen on asetettu todellisen keskelle todellista maailmaa ja varustettu sellaisilla elimillä, että hän pystyy oivaltamaan todellisen ja lisäksi mahdollisen sekä tuottamaan kumpaakin.*" Näin tuosta "ymmärryksestä" ja "toteuttamisesta" sanoo filosofi, kirjailija, runoilija ja valtiomies J. W. von Goethe.

Noiden "perusainesten" puitteissa myös tämä kirjanen olkoon julistusta ihmisen ja ihmiskunnan perinteisistä selviytymisen konsepteista ja elämänhallinnan strategioista.

Vaikka tekstimme heijastelevatkin synkkiä uhka- ja ennuskuvia, ne pyrkivät kantamaan myös valon viestejä - sen *Elävän Valon*, jonka lähtökohta lepää siinä todellisuudessa, jossa elämämme syvin keskus, olemassaolomme ja toimintamme todellinen *ankkurointi- ja kiintopiste* sijaitsee. Tuo valo loistaa henkisen todellisuuden horisontista, sitä arkitietoisuudeltamme eristävien huntujen takaa. Vaikka se loistaakin tietoisuutemme pimeydessä, se säteilee silti valoaan joka-päiväisen elämämme ja toimintamme todellisuuteen.

Paluu traditioon

Länsimaisen kulttuurin keskeiset kysymykset

EU-maiden eräiden presidenttien manifestissa, heinäkuussa 2005 todettiin, että nyt olisi rauhallisesti pohdittava sitä, kuinka Eurooppa saadaan takaisin oikealle väylälle.

Pohdinta juontunee vastustuksesta, jota EU:n yhteinen perustuslakikaavailu on kohdannut eräiden jäsenmaiden tahoilta.

Tilanteen, ts. väärällä väylällä olemisen lähtökohdat ja keskeiset kysymykset lienevät kuitenkin tätä vastustusta syvemmällä. Ne löytyvät - kuten on tullut esiin - nykymaailmassamme ja -ajassamme vallitsevasta tieteellis-materialistisesta maailmankatsomuksesta sekä sen määrittämästä kulttuuritodellisuudesta. Tämä on sitä todellisuutta, jonka varjossa valistuksen ajan epäonnistuneen konseptin ja sittemmin 1960 ja -70 lukujen radikalismien ja arvorelativismien myötä perinteiset arvot aatteen ja perinteinen moraalitodellisuus katosivat elämismaailmastamme.

Niiden ohella *Pyhyiden taju* ja *Elämän kunnioittaminen* sekä elämisen hallinta ja osaaminen perinteisine eurooppalaisine sivistystekijöineen kokivat romahduksensa. Samalla elämästä katosivat - kuten edellä todettiin - olemassaolon merkityssisältö sekä sen tarkoituksellinen mielekkäisyys.

Mielipiteitä yhteiskunnistamme esitettäessä - puhuttaessa esimerkiksi investoinnista EU:n vahvuksiin, innovaatioihin, viestintään, koulutukseen ja tutkimukseen - meidän tulisi ryhtyä puhumaan myös tämän kaiken pohjana olevista arvoista toimintamme perimmäisinä motiiveina. Erityisesti meidän tulisi ryhtyä nykytilanteessamme pu-

humaan kulttuurimuutoksesta *henkisenä kulttuurievoluutiona*.

Tällaiselle ”puhumiselle” Euroopan yhteinen historia vanhoine, perinteisine sivistystekijöineen antaa suotuisan kasvualustan ja palauttavan kaikupohjan.

Kysymys on siitä, ovatko ”keskeiset eurooppalaiset vahvuudet” vain taloudellisia, vain vaurastumisen, pääomien tuoton, kilpailukyvyyn ja aineellisen hyvinvoinnin lisäämisen tähtääviä intentioita?

Vai tulisiko Unionista rakentaa eurooppalaiselle yhteisöllemme perittyyn, ihmiskunnan alkuperäksi ja kulttuurimuistiksi sanottuun *viisauteen* perustuva, jäsentensä yhteiskunnallista toimintaa koordinoiva ja palveleva, turvallisuutta luova sekä kaikkinaista kehittämistä – *henkistä kulttuurievoluutiota* - tukeva ympäristö.

Tässä mielessä EU onkin jo toteuttanut - kuten presidentit kirjoituksessaan huomauttavat - osan erästä tehtävästään; so. ”suojannut meitä sodilta ja sortovallalta.” Vai – Georgian elokuuhun 2008 viitaten – onko!

Jos on, se on kuitenkin vasta alkua apollonisen, perinteisten arvojen ja perinteisen moraalin konstituoimaan yhtenäisyyteen, sovinnollisuuteen, oikeudenmukaisuuteen sekä ihmisoikeuksiin, ystävyyyteen ja solidaarisuuteen perustuvan eettis-sosiaalisen infrastruktuurin luomiseksi keskuuteemme.

Tässä suhteessa Unionin olemassaololla on oikeutuksensa kulttuuri-, turvallisuus-, ympäristö ja yhteiskuntapoliittisesti merkittävänä kosmopoliittisena projektina. Tässä mielessä sillä on merkitystä myös kulttuurientropian vähentäjänä, kuin myös toteuttavana osallistujana lain ja järjestyksen valvonnassa, yhteisöjen kehittämisessä sekä samalla maailmanlaajuistenkin ongelmien ratkaisemisessa.

Yhteiskunnassa ei tarvita turvatakuita vain yhteisön ulkoisten uhkien torjumiseksi, vaan myös yhteisössä elävien ihmisten itsensä, heidän vallanhalunsa ja omaneduntavoittelunsa sekä heidän ja erilaisten valtarakenteiden eksessiivisen mielivaltaisen, moraalittoman ja laittoiman toiminnan aiheuttamien vahinkojen estämiseksi ja torjumiseksi.

Psalmissa 127 nämä ”turvatakuut” kytkeytyvät yhteiskunnallista

toimintaa ylempille tasoille: *"Jos Herra ei kaupunkia varjele, niin turhaan vartija valvoo."*

Kulttuurin perustekijät

Tässä tilanteessa ei tiedosteta sitä, että perinteiset perusarvot ovat kulttuurin perustekijöitä - että ne itse asiassa ovat kaikkea hyvää ja oikeaa sekä luovaa ja kehittävää toimintaamme ohjaavia ja suuntaavia motiiveja. Tästä syystä ei tiedosteta sitäkään, että perusarvoihin liittyvän hyve-etiikan tarkoituksena on pitää yllä ja vaalia sitä moraalialia, joka luo pohjan eettisesti ja sosiaalisesti järjestäytyneelle inhimilliselle kulttuurille.

Kulttuuri- ja arvofilosofi Erik Ahlman on kirjassaan *Kulttuurin perustekijöitä* todennut näistä arvoista osuvasti: *"Mutta toisinaan, suurina historiallisina hetkinä tai myös yksilön elämän ratkaisevissa tilanteissa juuri ne astuvat toteuttamista vaativina esiin ja todella määräävät tapahtumien suunnan."*

Nyt näyttää kuitenkin siltä, että me emme halua nähdä tämän vaateen ja mahdollisuuden korkeampaa merkitystä, emmekä sen laajempaa ulottuvuutta - kuten ei halua – tai kykene – nykyfilosofiammekaan näkemään. Se ei halua nähdä transsendentista juontuvaa, henkisillä arvoilla, hyveillä ja uskonnollis-eettisillä normeilla koodattua syvempää ja rikkaampaa elämäntarkoitusta. Ihmisen eksistenssinen huoli ei ole filosofiaamme herättänyt. Tieteellisellä "järjen käytöllään" se ei ole saavuttanut ymmärrystä *perityn viisauden* ja uskonnollis-filosofisen arvotodellisuuden konstituomien *elämisen ja kehittymisen konseptien* realiteetista.

Päinvastoin, nykyfilosofiamme julistaa, että paluuta fundamentalistiseen yhteisten tiukkojen arvojen yhteiskuntaan ei voida pitää toivotavana.

Nykytilanteessamme on kuitenkin täysin selvää se, että yhteiskunnassa tarvitaan juuri näiden, uskonnollis-filosofiseen maailman-

katsomukseen sisältyvien henkisten perusarvojen rehabilitointia.

Näin, vain näin saatetaan lisätä yksityisten ihmisten, kuin myös yhteiskuntien ja koko EU-yhteisönkin mahdollisuuksia hallita elämänsä ja toimintaansa, sopeutua ja vastata joustavasti nyt kaotiksi muuttuneen maailman esiin nostamiin haasteisiin ja uhkiin sekä liittää luovia arvoja käytössä oleviin ihmiskunnan *henkistä kulttuurirevoluutiota* toteuttaviin ja edistäviin inhimillisiin voimavaroihin.

Kysymys on vain siitä, mitä nuo luovat arvot olisivat ja mihin lähökohtiin ne ankkuroitaisiin.

Fundamentaaliset arkaaiset arvot, jotka nykyfilosofiamme ”kieliopissa” sivuutetaan, nostettakoon tässä julkaisussa nykyfilosofiamme vastajulistuksena esille ja tuotettakoon ne julki hymistelemättömin ja eufemismeilla sievistelemättömin ilmaisin.

Tuotakoon ne julki siitäkin syystä, että nykytilanteessamme elämämme ja toimintamme eettiset arvopohjaiset ”liikennemerkit” näyttävät kadonneen materialismiin ja kaikenlaiseen pintamuotiin suuntautuneesta kulttuuristamme. Ne ovat kadoksissa politiikalta, kasvatukselta, talouselämältä, oikeusjärjestelmältä ja jopa monilta ns. arvoyhteisöiltäkin - niihin myyttisen perinteensä hukannut evankelisluterilainen kirkkokin kuuluu.

Tästä syystä tähän ”julistukseen” liittyvillä teksteillä haluamme osoittaa, että elämänpolkumme suuntaviivat on nyt vaihdettavissa uusia, mutta samalla vanhoja arvoja, suuntia ja mahdollisuuksia osoittaviksi opasteiksi - sellaisia mahdollisuuksia osoittaviksi ja sellaisia arvoja toteuttaviksi, jotka jo vuosituhansia ovat sisältyneet potentiaaleina ihmiskunnan perimään *viisauteen* ja jotka ovat nyt syntyvässä uuteen eloon... kunhan vain itse emme ole sitä estämässä.

Vastaavia julistuksia ovat lausuneet jo monet tästä samasta asiasta kirjoittaneet ennustelijat ja varoittelijat, kuten olemme kirjassamme edellisessä luvussa, *Varoittavia ja kehottavia ääniä*, kertoneet.

Joku varmaankin kysyy, mitä nuo julistamamme perinteiset arvot sitten ovat? Eräs suomalaisen kulttuuriympäristöön liittyvä vastaus on

se, että perinteisiä arvoja ja niitä kattavia käsitteitä ovat olleet koti, uskonto ja isänmaa.

Kotiin liittyviä arvoja ovat perinteinen perhe isineen ja äiteineen, kuin myös isovanhempineen. Niitä ovat kodin antama sivistykseen ja hyveeseen tähtäävä varhais- ja peruskasvatus, kodin luoma turvallisuus sekä sen yhteisöllinen suoja, sisäinen rauha ja tasapaino.

Uskon ja uskonnollisuuden arvoja ovat usko ja luottamus Jumalaan, Hänen kaitselmukseensa ja suojeleunsa, läsnäoloonsa ja ohjaukseensa, kuin myös usko Hänen säättämiinsä elämänlakeihin sekä niistä johdettuihin hyve-eettisiin *elämisen ja kehittymisen konsepteihin*. Niitä ovat myös pyrkimykset Hänen tahtonsa noudattamiseen, Hänen Nimensä pyhittämiseen sekä Hänen tarkoitusperiensä toteuttamiseen - Hänen palvelijanaan ja kanssatekijänään toimien.

Isänmaahan, eli kansakuntaan liittyviä arvolatauksia ovat valtakunnan sekä siinä asuvien ihmisten ja siinä toimivien yhteisöjen menestys ja turvallisuus. Niitä ovat korkeaeettinen ja -oikeudellinen lainsäädäntö oikeusjärjestelmineen. Niitä ovat myös tarkoitusperäinen ja hyödyllinen työnteko sekä säännöllinen ja järjestyksessä oleva, sosiaalisesti ja eettisesti oikein toimiva talouselämä. Isänmaallinen arvo on kansakunnan sivistys *henkisine kulttuurievoluutioineen* sekä siihen sisältyvä kasvatukseen, koulutukseen, elinkeinoelämään, puolustukseen, ympäristön suojeleluun ja sosiaaliseen yhteisöllisyyteen liittyvä infrastruktuuri. Kansakuntana näyttäytyvään kansalaisyhteisöön sisältyy sivistystä konstituivana arvona myös elämää ja ihmisen tarkoitusperiä edistävä tiede- ja taidekulttuuri akatemioineen ja Ateneumeineen.

Tällaiseen arvopohjaan perustuivat myös liberalismiin isäksi kutsuttu, empiristifilosofi ja lääkäri John Locken (1632 – 1704) hahmotetun elämismailman moraaliset ja oikeudelliset perusteet sekä samalla länsimaisen demokratian keskeiset periaatteet. Nämä periaatteet koskettelevat mm. keskenään tasa-arvoisten, rationaalisten ihmisten luomaa valtiollista ja yhteiskunnallista elämää, sen järjestystä, poliittista hallintoa sekä yksilöoikeuksia ja niihin liittyviä oikeus- ja kasvatuseriaatteita. Näiden periaatteiden Locke katsoi perustuvan

Jumalan säätämiin pysyviin, rationaalisista luonnonlaeista johdettuihin arvo- ja moraaliperiaatteisiin.

Mistä siis pitäisi aloittaa?

Kaikkein ensimmäiseksi ”aloittaminen” merkitsisi sitä, että meidän tulisi luoda katseemme historian ja muinaisen traditiomme kautta tulevaisuuteen. Meidän tulisi nyt ”taloudellisen kehityksen hidastumista” pelkäämättä pysäyttää tieteellis-materialistisen elämämme ja kulttuurimme liukuhihna, palata sen piiristä takaisin *perityn viisauden* lähteille. Meidän ei siis tarvitse keksiä mitään uutta. Meidän tulee vain löytää se, minkä viisaat jo ammoin tiesivät.

Paluussa eivät nykymaailmamme kasvatusteemat auta eivätkä vaikuta. Siinä on keskityttävä vain perinteisen uskonnollis-filosofisen kulttuuriperinteen siirtoon sekä tuon perinteen mukaisten *elämisen* – elämäntaidon, sen osaamisen ja hallinnan - ja *kehittymisen* – *henkisen evoluution* – *konseptien* rehabilitointiin. Siinä on siis keskityttävä luomaan uudet, oikaisevat ja elvyttävät konseptit ja strategiat, uudet suunnat ja uudet ohjelmat elämismaailmallemme ja kaikelle siihen liittyvälle toiminnallemme.

Sanotussa näyttäytyy kirjasen kirjoittajien edellä olleista teksteistä johdettu vastaus kirjaseemme ja tämän osion otsikkokysymykseen, joka vastaus lienee jo suoraan, tai ainakin implisiittisesti ilmennyt jo aikaisempien lukujen teksteistä. Se on: *Meidän pitäisi aloittaa perityn viisauden, perinteisen arvomaailman ja perinteisen moraalin palauttamisella koko inhimilliseen kulttuuriimme.*

Kysymys on vain siitä, haluammeko me palata muinaisten arvojärjestelmiemme piiriin, ne rehabilitoimalla ja ottaa niihin liittyvät totuudet ja elämisen periaatteet ohjeiksemme ja opasteiksemme. Vai olemmeko niin itseriittoisia, että hylkäämme ne ajallemme vanhentuneina arvo- ja moraalikonsepteina ja pyrimme edelleenkin toteut-

tamaan nykyisiä, meitä enemmän miellyttäviä ja hauskuuttavia arvojärjestelmiämme.

Siitä, hyväksymmekö paluun vanhan traditiomme ja perinteisen arvomaailmamme piiriin ja löydämmekö sen puitteista elämällemme todellisen *ankkurointi- ja kiintopisteen*, riippuu se, minkälainen planeetta meillä on käytettävissämme tällä uudella alkaneella vuosituhanella.

Se ratkaisee myös sen, liukuuko lamaan- ja kangistumis- ja hajoamisprosessissa oleva kulttuuri vääjäämättömästi ja esteettä kohti lopullista tuhoaan - vai saavutamme vielä balanssin - *tulevaisuutemme tasamaa*.. Aikaväli kulttuurimme romahduksen ja korjaavien toimenpiteiden välillä on supistumassa jo aivan liian lyhyeksi.

Niin tai näin... olemme nyt joka tapauksessa - hyvinvoinnin tsunamin vaaniessa ja hitaan, huomaamattoman tuhon uhatessa länsimaista kulttuuriamme - elämässämme sellaisessa vaiheessa, jossa uudet arvovalinnat ja -ratkaisut on "muutoksen vaateina" tehtävä.

Vain täten voimme ihmisyyden ja ihmisyydelle asetettujen velvoitteiden puitteissa ennakoida, suunnitella ja toteuttaa sopusointuisia, onnellista elämää ja tulevaisuutta eurooppalaisessa yhteisössämme.

Elämme aikakautta, jossa tyhmyyttä ja typeryyttä suositaan ja jossa tietämättömyyttä levitetään sepitteinä, fiktioina ja deluusioina – tahallaan!

Siksi meidän tulisi ryhtyä kuuntelemaan myös *Viisauden* kutsua. Henkisessä arvotyhjössämme emme sitä nyt kuule emmekä kuuntele.

"Teitä minä kutsun, miehet, ja ihmislapsille (ihmisen pojille) kaikuu minun ääneni."

Näin kutsuu meitä *Viisaus*, transsendenssin ääni. Näin Hän antaa äänensä kuulua *Sananlaskujen* luvun 8, jakeessa 4. Näin kuuluttaa Herran töitten esikoinen, joka ikiajoista on ollut Jumalan tykönä, jo-

ka on asettunut ylös kummuille, tien vierelle ja polkujen risteykseen ja joka porttien pielissä, kaupungin porteilla ja oviaukoissa avaa huulensa jalosti puhumaan siitä, mikä oikein ja totuutta on. Autuaaksi Hän sanoo ihmistä, joka Häntä kuulee ja autuaiksi niitä ihmisiä, jotka noudattavat Hänen teitensä - ja se, joka Hänet löytää, löytää *Elämän*.

Substanssimaisena subjektina *Viisaus (hokhma)* on luomis- ja luonnonjärjestyksen mukaan maskuliininen - toimiva, luova, suunnitteleva, rakentava ja uudistava arkkitehti ja rakennusmestari (*amon*). Tässä olemuksessaan Häntä voisi nyky-yhteiskuntamme tarpeisiin liittyen kutsua myös aloitteelliseksi ”kehityssysäysten antajaksi”, ”unilukkariksi” sekä eettisesti ja sosiaalisesti valveutuneeksi ”moraa-lijohantajaksi.”

Vaikka *Viisaus* kutsuukin miehiä, on Hän kutsuvassa ja samalla ”kutsuttavassa” muodossaan ymmärrystä, järkeä ja mm. säilyttäviä arvoja kantava feminiininen attribuutti (*bina*), kuten Sofia nimenä tai Platonin ”pitojen” viisas vaimo, jumalkunniaksi tulkittu Diotima. Paluu traditioon edellyttääkin nyt *Sofian* kutsuun vastaamista; se edellyttää ”jumalkunniata.”

Salaneuvos J. W von Goethen ”pääteoksen”, *Faustin*, päätössanat kuuluvatkin: ”*Das Ewig-Weibliche zieht uns hinan.*”

Todettakoon vielä uudelleen se, että tässä ”*paluu*” -tapahtumassa meidän tulisi palauttaa unessa oleviin mieliimme ne unelmat ja ne ihanteet, mitkä jo muinaiset esi-isämme tiesivät.

Mutta - huomautettakoon - palauttamisessa meitä ei auta tai opasta nykyinen tieteenme eikä teknologiamme. Ei siksi, sillä ne suuntautuvat materialismiin ja kehottavat meitä hylkäämään elämämme eläväksi tekevän mystiikan - kuten myös kaikki *perityn viisauden* uskomuksiksi väittämänsä arkaaiset perusarvot, peruseriaatteet, totuudet ja myytit.

Selkeitä vastauksia tämän puoleista elämäämme koskeviin kysymyksiin emme ole saaneet pelastushistorian sijaissovituksen ja uskonvanhurskauttamiseen oppinsa ankkuroivan kirkonkaan taholta. Elämämme *Suurten Kysymysten* äärellä kirkko on teologisessa varmuudessaan, viisauudessaan ja ylimielisyydessään jättänyt meidät niin

yksilöinä, kuin myös yhteisöinä yksin. Nykyisen ulottuvuus- ja uskottavuuskadon kohdanneen teologiansa ja julistuksensa varassa kirkko tuskin kykenee jatkossakaan johtamaan meitä ulos siitä henkisestä ja aatteellisesta arvotyhjiöstä, johon olemme henkisesti kituvan ja fyysisesti hajoavan kulttuurimme myötä joutuneet.

Kuten kirjassa *Tulevaisuuden tasamaa* totesimme, paluussamme meillä on tuskin apua 1960 ja -70 -luvuilla opiskelleiden ikäpolvien ihmisistä. He ovat ihmisiä, jotka ovat notkistaneet polvensa materiaaliselle mammonalle, joiden tietoisuudessa ja asenteissa Jumala ja uskonnollis-filosofinen arvomaailma ovat narsistisen kapinan kohteita.

Heidän tajuinen, postmoderni elämänsisältönsä on viihde- ja rihkamakulttuurin arvolatauksien lisäksi täyttynyt urheiluareenoiden pauhulla, laskettelurinteiden huumalla sekä pörssisijoitusten ja pelikenttien voitto-tappio-elämyksillä.

Exodukseensa tuon ikäpolven ihmiset ovat menettäneet mahdollisuutensa, sillä he ovat ammentaneet elämänfilosofiansa aatteelliset ainekset transsendenttia *ankkurointi- ja kiintipistettä* vailla olevista aatteista: ateismista, radikaalista sosialismista ja vulgaarista materialismista sekä rationaalisesta tieteestä, teknologiasta ja omasta itseriit- toisesta järjestään. He ovat olleet tämän nykyisen, nyt "yltäkylläisyyden ja puutteen esitykseksi" osoittautuneen, moniarvoiseksi ja moderniksi nimittämänsä "hyvinvointiyhteiskuntamme" arkkitehteja.

Edellytyksenä ja vaateena paluuseen liittyy siis – kuten edellä todettiin - elämämme ja olemassaolomme transsendenttien, metafyyssisten perusteiden anamneesi - muistiin palautus - niin yksilöiden tietoisuudessa, kuin myös yhteisöjen henkisessä kulttuuritodellisuudessa.

Tästä, vain tästä on paluussa kysymys. Ja - tahdommepa tuon askeleen ottaa, tai emme - ihmiskunnan *perittyyn viisauteen* sisältyvä suuri *Tarkoitus* ja *Ajatus* saavuttavat meidät joka tapauksessa - ennemmin tai myöhemmin. Samalla ne saavuttavat materialismin ja ateismin nujertavan voittonsa.

Näin tapahtuu siitä syystä, että materialisminkin henkistävä pyhyy-

den *Valo* asustaa jokaisen ihmisen - ateistinkin - sielun alitajuisessa syvyydessä. Palavana soihtuna – *Elävänä Valona* - se loistaa hänen sisäisen, henkisen todellisuutensa salaisessa kammiossa.

Lähdekirjallisuutta

Lähdeaineistona ovat olleet lähinnä alla luetellut, Perinnekilta Pragma ry:n julkaisemat kirjat, joihin - kuten nettitiedostomme kirjoituksiin ja esseisiin osoitteessa, www.kolumbus.fi/pragma/pragma.htm -kirjasella on ollut temaattinen, sisällöllinen, kerronnallinen, kuin myös hieman tautologinenkin yhteys.

Raimo E. O. Stenberg: Ihminen toiminnan todellisuudessa, toinen painos 2008,

Raimo E. O. Stenberg: Tulevaisuuden tasamaa, toinen painos 2000,

Raimo E. O. Stenberg. Vaeltajat, toinen painos 2003,

Raimo E. O. Stenberg: Unohdettu viisaus – kadotetut maailmat, 2004,

Reo Vuori: Viisauden kutsu, 2002,

Raimo E. O. Stenberg: Arvoituksellinen Seuralainen, Hän – Sinä – Minä, 2008.

Muuta lähdekirjallisuutta:

Erik Ahlman: Kulttuurin perustekijöitä. Gummerus, 1976,

Jussi Aro: Aabrahamin perilliset. WSOY, 1970,

Marcus Aurelius: Itsetutkisteluja. WSOY, 1950,

Pierre Bertaux: Ihmiskunta käännekohdassa. WSOY, 1968,

Crane Brinton: Aatteet ja ihmiset; Länsimaisen ajattelun vaihteita. Otava, 1964,

Alexis Carrel: Elämän ikuiset lait. WSOY, 1951,

Cohen: Everyman's Talmud. Schocken Book Ltd. 1975,

Kai Curry-Lindahl: Elinympäristömme tulevaisuus. Kirjayhtymä, 1975,

Ernst Dimnet: Ajattelemisen taito, WSOY 1969,

Peter F. Drucker: Muuttumisen aika. Tammi, 1970,

Rolf Edberg: Puiden varjo. WSOY 1972,

Erich Formm: Pako vapaudesta. Kirjayhtymä, 1976,

J. W. von Goethe: Mietelmiä. WSOY, 1947,

Ivar A. Heikel: Platon. WSOY, 1919,

- Robert L. Heilbroner: Ihmiskunnan uhkapeli. Gummerus, 1975.
Aniela Jaffé: C. G. Jung, Unia, ajatuksia. muistikuvia. WSOY, 2001,
Mikko Juva – Paavo Kortekangas: Kristinuskon kaksi vuosituhatta. WSOY, 1977,
Jukka Kanerva (toim.): Poliitiikan teorian klassikoita. Oy Caudeamus Ab, 1984,
Oiva Ketonen: Se pyörii sittenkin. WSOY, 1976,
J. Krishnamurti: Tulevaisuus on nyt. WSOY, 1991,
Kungfutse: Suuri Oppi. Otava, 1921,
Osmo Lahdenperä (toim.): Kohti elämän tarkoitusta. Gummerus, 1982,
Gustav Meyrink: Golem. Kustannus Oy Taifuuni, 1995,
Laotse: Tao Te ching. Tammi, 1986,
Johannes Lehmann: Raportti Jeesuksesta. Otava, 1972,
Stephen Neil: Kristillinen usko ja muut uskonnot. Suomen lähetysseura, 1971,
Ilkka Niiniluoto - Paavo Löppönen (toim.): Suomen henkinen tila ja tulevaisuus. WSOY, 1994,
Ilkka Niiniluoto ja Esa Saarinen (toim.): Vuosisatamme filosofia. WSOY, 1989,
Geoffrey Parrinder: Elävät maailman uskonnot. Otava, 1972,
Platon: Valtio. Otava, 1972,
Pyhä Raamattu. Suomen kirkon sisälähetysseura, 1974,
P. T. Raju: Intian filosofia. WSOY, 1974,
Charles A. Reich: Uuteen maailmaan. Kirjayhtymä, 1972,
Raportti Rooman klubille (toim. Jan Tinbergren): Uusi kansainvälinen järjestys. Weilin+Göös, 1978,
Rooman klubi: Kasvun rajat. Kustannusosakeyhtiö Tammi, 1972,
Rooman klubi: Ihmiskunta tienhaarassa. Weilin+Göös, 1975,
Rooman klubi: Ihmiskunnan päämäärät. Weilin+Göös, 1979,
Rooman klubin työvaliokunnan raportti: Ihmiskunnan vallankumous. WSOY, 1991,
Esa Saarinen: Länsimaisen filosofian historia huipulta huipulle Sokrateesta Marxiin. WSOY, 1989,
E. F. Schumacher: Pieni on kaunista. Tammi 1973,
Sigfrid Sirenus: Vaeltajan mietekirja. WSOY, 1964,
Gordon Rattray Taylor: Uuteen parempaan maailmaan. Weilin+Göös, 1973,
Osmo Tiirilä: Vakavista vakavasti. WSOY, 1971,
Otto Wolff: Radhakrisnan. Suomen lähetysseura, 1965.